

GŁOS

KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE

Nr45/2017(2705)RokLIX24-31.12.2017

Przyszła
do nas
Bóg

str. 5

Powitajmy maleńkiego i Maryję, Matkę Jego...

TYGODNIK POLSKI ZA GRANICĄ
HEBDOMADAIRE DE L'EMIGRATION POLONAISE

1,55 €

Morgan Weistling - Kissing the Face of God (2004)

Telegram w cichą noc

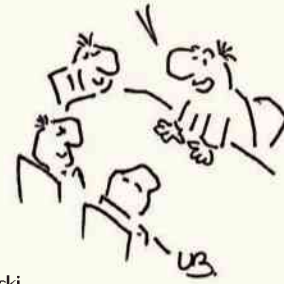

Każdy z nas ma za pewne w sw. j pamięci taką noc. Skrzypiący pod nogami śnieg, para idzie z ust i gwiazdy wskażą ją drogę na Pasterkę, i widać już niedalekie światła drewnianego kościółka. Zaraz usłyszę jeszcze koledę – że Bóg się rodzi, moc truchli je... a Słowo Ciałem się stało... I w ni. jwiększym nawet z gielku światła za pada w nas pokój, i gotowość daleko idących kom. promiśów. Bo górę biorą w nas nagłe ludzkie uczucia, nad emo, jami mało kontrolowanymi. Gł. ją się na chwilę rany, zaszłości, rozczarowania nie uk. jone. Przekażcie sobie znak pokoju, przelamcie się c. platkami! I idziemy w to jak dzieci, szczerze, i czyjemy się trochę lepsi – nie od „nich”, ale w oczach Tęgo, co dzisiaj j patrzy na nas .pod przy. mknętych powiek Boga – niemowlaka w ramionach człowieka j Mam. y. Wiem, że tu j to nie będzie jeszcze trwale wiecznie, jutro – kiedy od. jdziemy światem od Złóbka, porwórac stare nalogi, ni przy. jacioły, emo, je i ra. je. Zaczną latać kamienie, między iymi co bez winy. Ale sytu. ja nie jest beznadzi. jna, bo i w tym roku, pośród Cich. j Nocy, znowu za yci. żyły w nas, choć przez moment, ludzkie uczucia – te na obraz i podobień. stwo Dziecka Bożęgo, nad człowieczymi emo, jami. W jna o Jego Pok. j nie jest jeszcze dla nas wygrana d. jniowywie, ale kol. jna bitwa... tak. Podnieś rękę, Boże Dziecię, Błogosław C. jczyznę miłą. W dobr. ych radach, w dobr. ym łycie, W: pier. j j. j siłę Sw. j siłą. Dom nasz i mi. jętność całą i wszystkie wioski z miastami. A Słowo Ciałem się stało... P.O.

daleko idących kom. promiśów. Bo górę biorą w nas nagłe ludzkie uczucia, nad emo, jami mało kontrolowanymi. Gł. ją się na chwilę rany, zaszłości, rozczarowania nie uk. jone. Przekażcie sobie znak pokoju, przelamcie się c. platkami! I idziemy w to jak dzieci, szczerze, i czyjemy się trochę lepsi – nie od „nich”, ale w oczach Tęgo, co dzisiaj j patrzy na nas .pod przy. mknętych powiek Boga – niemowlaka w ramionach człowieka j Mam. y. Wiem, że tu j to nie będzie jeszcze trwale wiecznie, jutro – kiedy od. jdziemy światem od Złóbka, porwórac stare nalogi, ni przy. jacioły, emo, je i ra. je. Zaczną latać kamienie, między iymi co bez winy. Ale sytu. ja nie jest beznadzi. jna, bo i w tym roku, pośród Cich. j Nocy, znowu za yci. żyły w nas, choć przez moment, ludzkie uczucia – te na obraz i podobień. stwo Dziecka Bożęgo, nad człowieczymi emo, jami. W jna o Jego Pok. j nie jest jeszcze dla nas wygrana d. jniowywie, ale kol. jna bitwa... tak. Podnieś rękę, Boże Dziecię, Błogosław C. jczyznę miłą. W dobr. ych radach, w dobr. ym łycie, W: pier. j j. j siłę Sw. j siłą. Dom nasz i mi. jętność całą i wszystkie wioski z miastami. A Słowo Ciałem się stało... P.O.

Z OBRAD OPOZYCYJNEGO THINK-TANK-U

- ZAMIAST OSZŁOMSIĆEGO ROZDAWNICTWA "500 PLUS" WPROWADZIMY NATYCAMIĄST GOSPODARSKI SYSTEM "PIECSET MINUS" I BUDŻET NAM SIĘ DOPNIE JAK NIGDY DOTĄD!..

rys. Leszek Biernacki

W NUMERZE MIĘDZY INNYMI:

- | Dzielić się wiarą z innymi – str. 6
- | Nadsekwańskie echa zmiany premiera w Polsce – str. 9
- | Spisane będą czyny i rozmowy – str. 10
- | Comme les Rois Mages en Galilée... – str. 11
- | Drzewo prosto z rajy – str. 14

Mateusz Morawiecki pod choinkę?

Bohumil Prohazka

Miała być rekonstrukcja rządu, ale wyszła jedynie „rekonstrukcja” premiera.

Pogłoski o zmianach rządu trwały od wielu tygodni. Ostatecznie zmiana jest tylko jedna. Dotychczasowa premier Beata Szydło została wice-premierem... bez teki, a zastąpił ją minister rozwoju i finansów, dotychczasowy wice-premier Mateusz Morawiecki, który zachował swoje ministerstwo i objął jednocześnie stanowisko szefa rządu. Dalszej rekonstrukcji rządu należy się spodziewać dopiero... w przyszłym roku, to znaczy w styczniu.

Godzinę zaprzysiężenia niby-nowego gabinetu przesuwano na późniejszy termin parę razy, co może świadczyć, że pod dywanem toczyły się jednak jakieś poważne dyskusje. Niewykluczone więc także, że niektóre zmiany zostaną przeprowadzone wcześniej, a skład rady ministrów jest po prostu ciągle... konsultowany.

Wiele osób zadaje sobie jednak pytanie o co tu chodzi? Miała być wymiana starszych ministrów, a ostatecznie wymieniono ocenianą bardzo dobrze panią Premier. Osobowość Beaty Szydło jest wyjątkowa, jeśli bierzemy pod uwagę polską scenę polityczną. Jej pozostanie w rządzie to ułatwienie dobrego startu premiera Morawieckiego, ale czy także z tą zmianą nie można było poczeć np. do stycznia? Fatalna polityka komunikacyjna

i dziwny pośpiech wskazywać mogą, że poszło o rzeczy, które dla opinii publicznej są jednak ukryte. Zrozumieć i wyjaśnić jest je dość trudno.

ciąg dalszy na str. 8

ZAPRENUMERUJ „GŁOS KATOLICKI”

W prenumeracie będziesz otrzymywał „Głos...” bezpośrednio do domu wcześniej i taniej.

Imię i nazwisko: _____

Adres: _____

Telefon: _____

 Rok (56,60 €) Pół roku (30,30 €) Miesiąc (5 €)

 Przyjaciele „Głosu...” (69,60 €) PDF/e-mail (49,90 €)

 Zaznacz tutaj jeśli jest to Twoja pierwsza prenumerata i wygraj 2 dodatkowe darmowe miesiące abonamentu!

Czeki prosimy wystawiać na
Głos Katolicki – Voix Catholique
263 bis, rue St-Honoré, 75001 Paris;

Konto we Francji: CCP 12 777 08 U Paris – Voix Catholique/Głos Katolicki
Prenumerata w Belgii: ks. B. Dejneka – rue Jourdan 80, 1060 Bruxelles – CCP 000-1637856-11
w Niemczech: Głos Katolicki – Commerzbank Hannover – BLZ 250 400 66 – konto n°791177900

LITURGIA SŁOWA

IV Niedziela Adwentu Rok B

PIERWSZE CZYTANIE

2 Sm 7, 1-5. 8b-12. 14a. 16

Czytanie z *Drugiej Księgi Samuela*

Gdy król Dawid zamieszkał w swoim domu, a Pan poskromił dokota wszystkich jego wrogów, rzekł król do proroka Natana: «Spójrz, ja mieszkam w pałacu cedrowym, a Arka Boża mieszka w namiocie». Natan powiedział do króla: «Uczyń wszystko, co zamierzasz w sercu, gdyż Pan jest z tobą». Lecz tej samej nocy Pan skierował do Natana następujące słowa: «Idź i powiedz mojemu słudze, Dawidowi: To mówi Pan: „Czy ty zbudujesz Mi dom na mieszkanie? Zabrałem cię z pastwiska spośród owiec, abyś był władcą nad ludem moim, nad Izraelem. I byłem z tobą wszędzie, dokąd się udasz, wytraciłem przed tobą wszystkich twoich nieprzyjaciół. Dam ci stawę największych ludzi na ziemi. Wyznaczę miejsce mojemu ludowi, Izraelowi, i osadzę go tam, i będzie mieszkał na swoim miejscu, a nie poruszy się więcej i ludzie nikczemni nie będą go już uciskać jak dawniej. Od czasu, kiedy ustanowiłem sędziów nad ludem moim izraelskim, obdarzyłem cię pokojem ze wszystkimi wrogami. Tobie też Pan zapowiedział, że sam Pan dom ci zbuduje. Kiedy wypełnią się twoje dni i spocznieś obok swych przodków, wtedy wzbudzę po tobie potomka twój, który wyjdzie z twoich wnętrzności, i utwierdzi jego królestwo. Ja będę mu ojcem, a on będzie Mi synem. Przede Mną dom twój i twoje królestwo będzie trwać na wieki. Twój tron będzie utwierdzony na wieki”».

PSALMRESPONSORYJNY

Refren: Na wieki będę stawiał łaski Pana.

DRUGIE CZYTANIE

Rz 16, 25-27

Czytanie z *Listu św. Pawła Apostoła do Rzymian*

Bracia: Temu, który ma moc utwierdzić was zgodnie z Ewangelią i moim głoszeniem Jezusa Chrystusa, zgodnie z objawioną tajemnicą, dla dawnych wieków ukrytą, teraz jednak ujawnioną, a przez pisma prorockie na rozkaz odwiecznego Boga wszystkim narodom obwieszczoną, dla skłonienia ich do postuszeństwa wierze, Bogu, który jedynie jest mądry, przez Jezusa Chrystusa, niech będzie chwala na wieki wieków! Amen.

EWANGELIA

Łk 1, 26-38

Słowa Ewangelii wg św. Łukasza

Bóg posłał anioła Gabriela do miasta w Galilei, zwanego Nazaret, do dziewicy poślubionej mężowi imieniem Józef, z rodu Dawida; a dziewicy było na imię Maryja. Wszedłszy do Niej, anioł rzekł: «Bądź pozdrowiona, łaski pełna, Pan z Tobą, błogostawiona jesteś między niewiastami». Ona zmieszkała się na te słowa i rozważała, co by miało znaczyć to pozdrowienie. Lecz Anioł rzekł do Niej: «Nie bój się, Maryjo, znalazłaś, bowiem łaskę u Boga. Oto poczniesz i porodisz Syna, któremu nadasz imię Jezus. Będzie on wielki i zostanie nazwany Synem Najwyższego, a Pan Bóg da Mu tron Jego praojca, Dawida. Będzie panował nad domem Jakuba na wieki, a Jego panowaniu nie będzie końca». Na to Maryja rzekła do Anioła: «Jakże się to stanie, skoro nie znam męża?» Anioł Jej odpowiedział: «Duch Święty zstąpi na Ciebie i moc Najwyższego okryje Cię cieniem. Dlatego też Święte, które się narodzi, będzie nazwane Synem Bożym. A oto również krewna Twoja, Elżbieta, poczęła w swej starości syna i jest już w szóstym miesiącu ta, którą miano za nieptodną. Dla Boga, bowiem nie ma nic niemożliwego». Na to rzekła Maryja: «Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa twego». Wtedy odszedł od Niej Anioł. □

Oto Ja Służebnica Pańska

Przeżywamy już ostatnią Niedzielę Adwentu i ostatnie godziny przygotowania do radosnych Świąt Narodzenia Syna Bożego.

W tym więc czasie należy szczególnie dobrze przygotować się na Jego przyjście na ziemię – On jest już naprawdę bardzo blisko. Podobnie, jak Maryja, musimy zawierzyć życie Bogu, poprzez odnowienie swojej głębokiej wiary. Ona przecież również swoje życie zawierzyła dobremu Stwórcy. Nie patrzyła, co powiedzą inni ludzie i nie dyskutowała z Bogiem, nie stawiała żadnych warunków. Tylko w wielkiej pokorze i wewnętrznej prostocie wysłuchiwała Jego słów i wcielała je w codzienne życie. „Bądź pozdrowiona, pełna łaski, Pan z tobą. Nie bój się, Maryjo, znalazłaś, bowiem łaskę u Boga. Oto poczniesz i porodisz Syna, któremu nadasz imię Jezus” (Łk 1, 28n). Słowa skierowane do Maryi są pełne miłości i dobroci. Ona otrzymała wielką łaskę, będąc Matką Jezusa, Syna Bożego. Jako Matka Zbawiciela, poprzez swoją wiarę, jest również i dzisiaj naszą najukochańszą Matką. Dlatego każdy człowiek wierzący powinien brać z Niej przykład.

Przypomnijmy tu sobie, iż Ojciec Święty Jan Paweł II życie swoje, także zawierzył Maryi. W herbie papieskim umieścił słowa: „Totus Tuus” (łac. Cały Twój). Choć Jego życie było związane często z cierpieniem, to jednak do ostatnich dni przewodził całemu Kościołowi.

Również do nas, ludzi XXI wieku, Bóg kieruje zaproszenie do aktywnego wyznawania wiary. Maryja odpowiedziała w czasie Zwiastowania: „Oto ja Służebnica Pańska, niech mi się stanie według twego słowa” (Łk 1, 38). Tym samym stała się Matką Syna Bożego, a jednocześnie Matką Kościoła i wszystkich ludzi. Poprzez oddanie i służbę Bogu, i ludziom, w pełni wypełnia tajemnicę naszego zbawienia, a tym samym przybliża nas do jedynego Boga i Ojca. Ten, kto kocha i szanuje drugiego człowieka, pomaga i służy bliźniemu, tak jak mówi przykazanie miłości, staje się również Bożym dzieckiem. Podobnie Jezus, przychodząc na świat w ubogiej stajence, pokazał wielką miłość człowiekowi i wzór do naśladowania Syna Bożego.

Dlatego Kościół przygotowując nas, poprzez czas Adwentu do Świąt Bożego Narodzenia, wciąż przypominał – właśnie w tym czasie – w czytaniach liturgicznych, o św. Janie Chrzcicielu, o św. Józefie, który, jak wiemy, był człowiekiem sprawiedliwym i bardzo wierzącym, i nie naraził Maryi na zniesławienie. Natomiast czołowe miejsce tu zajmuje oczywiście Maryja, która swoją postawą i oddaniem, daje radość człowiekowi, pomimo że Bóg, poprzez cierpienie wystawił Ją na

ogromną próbę. Dlatego też i w naszych różnych, trudnych sytuacjach życiowych, powinniśmy sobie zawsze przypomnieć i naśladować – te właśnie adwentowe postacie i filary.

Za chwilę, za parę godzin będziemy przeżywać, w naszych rodzinach – w kraju i zagranicą – wigilię i uroczystość „Bożego Narodzenia”, niech zatem Boży pokój i radość z przyjścia Zbawiciela na świat, zagości na stałe w naszych sercach i domowych ogniskach. □

ks. Stanisław Kiciński

LITURGIA SŁOWA

Uroczystość Narodzenia Pańskiego

PIERWSZE CZYTANIE

Iz 9, 1-3. 5-6

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

Naród kroczący w ciemnościach ujrzał światłość wielką; nad mieszkańcami kraju mroków światło zabłyśnięło. Pomnożyteś radość, zwiększyteś wesele. Rozradowali się przed Tobą, jak się radują w żniwa, jak się weselą przy podziale tupa. Bo złamałeś jego ciężkie jarzmo i drążek na jego ramieniu, pręt jego ciemności, jak w dniu porażki Madianitów. Albowiem dziecię nam się narodziło, Syn został nam dany, na Jego barkach spoczęła władza. Nazwano Go imieniem: «Przedziwny doradca, Bóg Mocny, odwieczny ojciec, Książę Pokoju». Wielkie będzie Jego panowanie w pokoju bez granic na tronie Dawida i nad jego królestwem, które on utwierdzi i umocni prawem i sprawiedliwością, odtąd i na wieki. Zazdrosna miłość Pana zastępów tego dokona.

PSALM RESPONSORYJNY

Refren: Dziś się narodził Chrystus Pan, Zbawiciel.

DRUGIE CZYTANIE

Tt 2, 11-14

Czytanie z Listu św. Pawła Apostoła do Tytusa

Umiłowany: Ukazała się łaska Boga, która niesie zbawienie wszystkim ludziom i poucza nas, abyśmy wyrzekłszy się bezbożności i żądz światowych, rozumnie i sprawiedliwie, i pobożnie

żyli na tym świecie, oczekując błogostawionej nadziei i objawienia się chwaty wielkiego Boga i Zbawiciela naszego, Jezusa Chrystusa, który wydał samego siebie za nas, aby odkupić nas od wszelkiej nieprawości i oczyścić lud wybrany sobie na własność, gorliwy w spełnianiu dobrych uczynków.

EWANGELIA

Łk 2, 1-14

Słowa Ewangelii wg św. Łukasza

W owym czasie wyszło rozporządzenie Cezara Augusta, żeby przeprowadzić spis ludności w całym świecie. Pierwszy ten spis odbył się wówczas, gdy wielkoruszycą Syrii był Kwiryniusz. Podążyli, więc wszyscy, aby się dać zapisać, każdy do swego miasta. Udał się także Józef z Galilei, z miasta Nazaret, do Judei, do miasta Dawidowego zwanego Betlejem, ponieważ pochodził z domu i rodu Dawida, żeby się dać zapisać z poślubioną sobie Maryją, która była brzemienna. Kiedy tam przebywali, nadszedł dla Marii czas rozwiązania. Powiła swego pierworodnego Syna, owinięła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie. W tej samej okolicy przebywali w polu pasterze i trzymali straż nocną nad swoją trzodą. Wtem stanął przy nich anioł Pański i chwata Pańska zewsząd ich oświeciła, tak, że bardzo się przestraszyli. I rzekł do nich anioł: «Nie bójcie się! Oto zwiastuję wam radość wielką, która będzie udziałem całego narodu: dziś, bowiem w mieście Dawida narodził się wam Zbawiciel, którym jest Mesjasz, Pan. A to będzie znakiem dla was: znajdziecie Niemowlę owinięte w pieluszki i leżące w żłobie». I nagle przytoczyło się do anioła mnóstwo zastępów niebieskich, które wielbiły Boga słowami: «Chwata Bogu na wysokościach, a na ziemi pokój ludziom, w których sobie upodobał». □

Przyszł do nas Bóg

Skończył się czas gorączkowych przygotowań, pieczenia, przątkania, zakupów. Choinki pięknie przystrojone, wyglądają z okien i smu, ją się do dzieci. Prezenty już rozdane, a kartki świąteczne, jak bumerang wracają od tych, którzy dobrze nam życzą. I program telewizyjny w kolorowej gazecie dumnie spogląda z kredensu poplamionymi stronicami, bo wszystko wie, co było i co będzie. I nikt już się nie śpieszy. Inny stał się świat, czar padł na ziemię, odmiem ją tak, żelysta się pięknijsza.

W wigorze tych wszystkich przygotowań i spraw, w zabieganiu przedświątecznym, mogło się zdarzyć tak, że ktoś zapomniał, po co to wszystko, i co to za okazja? – Że ktoś zapomniał, z jakiej przyczyny te wszystkie przygotowania. I może nie pamięta już, co zwiastowała całemu światu nowa gwiazda, która zabłyśnięła nad Betlejem i co zwiastuje ona do dziś?

Nad Betlejem zapadł zmrok. Jest cichy spokojny wieczór. Pasterze pokładli się spać, wcześniej jednak zapewnili nocleg swojej trzodzie. W pewnej chwili jeden z pasterzy ujrzał wielkie światło, i zawołał: Patrzenie dzieje się coś niezwykłego! Po chwili ujrzeni anioła, którego się przestraszyli. Udadają się do stajenki i cóż widzą: patac- stajenka, łożo- żłóbek, biedni rodzice. Urodził się w stajence, nie w patacu, w miejscu gdzie rodziły się dzieci pasterzy i wieśniaków.

Mozemy dziś spróbować sobie wyobrazić, że jesteśmy jak ci pasterze, którzy przyszli do Stajenki i spróbujemy sobie wyobrazić – jak by to wyglądało, czy bylibyśmy w stanie wypowiedzieć, chociaż jedno zdanie, a może tylko wystarczyłby jeden uśmiech, może chwila zastanowienia się nad własnym życiem i tym kim jest ta Osoba, w żłóbku... A może stalibyśmy gdzieś z boku, zawstyżeni skromnością naszej duszy, w której dalej ciąży jakiś grzech i wyrzut...

Przyszł do nas Bóg, aby nas zbliżyć do siebie, aby stać się naszym Bratem. Przyszł do nas Bóg, po to, aby będąc człowie-

kiem, nauczyć nas wszystkich, co to znaczy być człowiekiem, i co to znaczy być bratem Boga. Pokazał nam swoim ludzkim życiem, jak nasze życie powinno wyglądać. Ukazał nam cel naszego życia, co jest ważne, a za czym nie warto się uganiać. Nadał naszemu życiu sens. I od tej pory już nikt nie powinien mieć wątpliwości czy warto być człowiekiem, czy warto żyć.

Nie zazdrośćmy pasterzom, którzy poszli do szopy w Betlejem, bo oni go widzieli oczyma ciała, a my mamy możliwość widzenia go oczyma duszy, poprzez wiarę. Bo od nas będzie zależało, czy przyjdzie On do każdego z nas, każdego dnia, ukryty pod postacią chleba w czasie sprawowania najświętszej Eucharystii.

W ten dzisiejszy dzień postawmy sobie pytanie, które powinno nas wciąż nurtować: Cóż jeszcze mogę poprawić w swoim życiu?

I na koniec, oczywiście powinny się znaleźć życzenia: Niech radość pasterzy będzie i naszym udziałem. Bóg narodził się wśród ludzi, cieszymy się tym, że do nas przyjdzie, że stanie się jednym z nas. Niech to będzie centralnym punktem naszego świętowania. Umiejmy to zachować w naszych sercach, jak Maryja, która rozważała tę tajemnicę i strzegła w swoim sercu. □

ks. Jerzy Wilk

„W Nim było życie, a życie było światłością ludzi, a światłość w ciemności świeci i ciemność jej nie ogarnęła” (J 1,4-5)

Dzielić się wiarą z innymi

Życzenia Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polski i Biskupa Wiesława Lechowicza z okazji Świąt Bożego Narodzenia

Kochani Bracia i Siostry.

W imieniu własnym i wszystkich biskupów Kościoła w Polsce serdecznie Was pozdrawiam i zapewniam o modlitewnej więzi nie tylko podczas świątecznych dni. Cieszę się, że jesteście obecni wokół Dzieciątka Jezus, do którego przybyliście drogami wiary i nadziei, podobnie jak niegdyś pasterze betlejemscy i trzej mędrcy z dalekiego Wschodu. Pragnę Wam życzyć, byście spoglądając oczami wiary na narodzonego z Maryi Syna Bożego i doświadczając Jego bliskości odkryli, że to Dziecię jest niegasnącą Światłością!

Jezus, już w wieku dojrzałym, podczas swej publicznej działalności tak właśnie siebie nazwał: „Ja jestem Światłością świata!” (J 8,12). Znacznie wcześniej rozpoznał w Nim „światło na oświecenie pogan” (Łk 2,32) starzec Symeon podczas ofiarowania Jezusa w świątyni. Wielkim głosi-cielem prawdy o Jezusie – Światłości świata był święty Paweł, który stracił wzrok, gdy spotkał Jezusa w drodze do Damaszku, ale tylko po to, by móc później jeszcze więcej i lepiej widzieć. To on porównuje Jezusa do „dria”, który przychodzi i usuwa ciemności nocy (zob. Rz 13,12).

Życzę Wam, by podobnie do Symeona i Szawła doświadczenie stało się Waszym udziałem!

To z serca płynące dla Was życzenie spełni się z całą pewnością pod jednym wszakże warunkiem – jeśli zbliżyć się będziecie do Jezusa, aby usłyszeć Jego słowo i dotknąć Go. Postępujcie zatem wobec Dzieciątka Jezus tak jak bliscy wobec dopiero co narodzonego dziecka, którzy przybliżają się do niego, przyglądają się mu uważnie, z zamiarem dotknięcia go, z chęcią wzięcia w ramiona, przytulenia, pocałowania, i z nadzieją na usłyszenie pierwszych słów, które pielęgnują później w pamięci przez długie, długie lata.

Taką szansę doświadczenia bliskości Emmanuela stwarza Eucharystia – Msza święta, podczas której wstuchujemy się w słowo Boże i dotykamy Ciąta Jezusa, więcej nawet, nawiązujemy intymną z Nim komuniją. Owszem, Msza święta jest bezkrwawą ofiarą Jezusa, jej uobecnieniem, ale dzięki temu, że podczas ofiary eucharystycznej Jezus wydaje się za nas i dla nas, Eucharystia ma wiele wspólnego z misterium Bożego Narodzenia. Pięknie tę prawdę wyraża jedna z kolęd:

*O gwiazdo Betlejemską,
zaświeć na niebie mój.
Tak szukam Cię wśród nocy,*

*tęsknię za światłem Twym.
Zaprowadź do stajenki,
Leży tam Boży Syn,
Bóg – Człowiek z Panny świętej,
dany na okup win.
O nie masz Go już w szopce,
nie masz Go w żłóbku tam?
Więc gdzie pójdziemy Chryste?
gdzie się ukryłeś nam?
Pójdziemy przed ottarze,
Wzniecić miłości żar,
I hołd Ci niski oddać:
to jest nasz wszystkim dar.*

W ślad za śpiewem tej i innych kolęd niech pójdzie Wasze życie. Korzystajcie jak najczęściej z możliwości spotkania się z Jezusem w Eucharystii. Zdaję sobie sprawę, że nie zawsze jest to łatwe, czy możliwe choćby ze względu na pracę, daleką odległość od świątyni, czy przemęczenie. Ale czy łatwo było pasterzom w cichą i świętą noc Bożego Narodzenia porzucić swe obowiązki i pójść za głosem Anioła?! Czy łatwo było trzem mędrcom ze Wschodu udać się w daleką podróż i dać się prowadzić gwiazdzie w nieznanne rejony?! Tym, co zadecydowało o ich decyzji była wiara i nadzieja na spełnienie obietnicy Bożej, związanej z nadejściem Mesjasza.

Modłę się zatem o Waszą wiarę, by z biegiem czasu nie ulegała ostabieniu, lecz pogłębieniu. Co więcej, moim głębokim pragnieniem i życzeniem jest, byście spotykając się z Panem w Eucharystii stawali się Jego świadkami wobec wielu naszych braci i sióstr, którzy na emigracji skarb wiary zgubili pod wpływem zabiegania o lepszy byt materialny, zagubienia w konfrontacji z licznymi problemami czy dostosowywania się do współczesnej mody życia jakby Boga nie było. W mijającym roku w Niemczech, Francji i Anglii odbyły się kongresy nowej ewangelizacji, które miały na celu zachęcić i wiernych świeckich, i duszpasterzy do bardziej dynamicznego dzielenia się wiarą z innymi, do wychodzenia naprzeciw tym, którzy oddalili się od Boga i Kościoła. Podobnemu celowi będzie służyć II Kongres Młodoży Polonijnej, w dniach od 28 lipca do 5 sierpnia 2018 roku w Warszawie. Gorąco zachęcam młodych przedstawicieli polonijnych wspólnot do udziału w tym wydarzeniu.

Drodzy Bracia i Siostry!

Kładę Wam na sercu ewangelizacyjne zadanie, ponieważ jest ono wpisane w naturę bycia uczniem Jezusa. Podobnie jak Jezus

został postany przez Boga Ojca, aby stać się człowiekiem, a następnie nas wykupić z niewoli grzechu i szatana, i my jesteśmy przez Jezusa posyłani, by innych do Jezusa przybliżać. Czas zbliżającego się nowego roku zazwyczaj wiąże się z różnymi postanowieniami. Proponuję, by wśród postanowień znalazło się i takie, które wiążą się będzie z ewangelizacyjnym świadectwem – np. rozmowa na tematy religijne, zachęta do pójścia do kościoła, do skorzystania z sakramentu pokuty i pojednania, propozycja włączenia się w istniejące grupy modlitewne czy apostołskie, wspólna modlitwa. Pięknym byłby prezent złożony Dzieciątku Jezus w postaci takiego właśnie postanowienia! To byłby też najlepszy prezent dla naszych bliźnich, dowód naszej odpowiedzialnej miłości za innych oraz potwierdzenie, że jesteśmy dziećmi światłości, zgodnie ze słowami św. Jana: „Kto miłuje swego brata, ten trwa w światłości” (1 J 2,10).

Moi Drodzy!

Nie moglibyście się cieszyć w pełni uroczystością Bożego Narodzenia, ani obecnością Jezusa podczas Eucharystii bez obecności kapłanów, Waszych duszpasterzy. Przyjmijcie wyrazy wdzięczności, Drodzy Bracia w kapłaństwie, za Wasze wierne i gorliwe posługiwanie wśród Polonii. Z serca płynącym uznaniem zwracam się do Sióstr zakonnych za dawanie świadectwa Jezusowi poprzez styl życia konsekrowanego i troskę o wiarę wśród naszych rodaków od najmłodszych po najstarszych wiekiem. Serdeczne podziękowanie kieruję także pod adresem wszystkich osób świeckich, włączających się

w życie duszpasterskie ośrodków polonijnych, co sprawia, że wiele naszych parafii przypomina rodzinny dom, w którym można nabrać duchowych sił do pracy i codziennych zmagani. Niech i ten cel przyświeca duszpasterskiej pracy w zbliżającym się nowym roku!

Kolejny etap życia, jakim będzie 2018 rok zawieram macierzyńskiej opiece Maryi i ojcowskiej trosce św. Józefa. Niech otaczają Was i Waszych bliskich, przebywających wspólnie z Wami lub żyjących w Polsce, czułą opieką, abyście wzorem Jezusa mogli wzrastać nie tylko w latach, ale i rozwijać się

w wierze, miłości i mądrości u Boga i u ludzi! Te i inne słowa życzliwości pod adresem każdej i każdego z Was zamieniam w modlitwę u stóp Dzieciątka Jezus oraz łączę z pasterskim błogostawieństwem. □

bp Wiesław Lechowicz
Boże Narodzenie 2017 r.

Czy Chrystus narodził się 25 grudnia?

ks. Piotr Szczur

W Uroczystość Bożego Narodzenia często słyszymy w kazaniach, że tego dnia narodził się Zbawiciel – Jezus Chrystus. Czy jednak Chrystus naprawdę narodził się 25 grudnia?

Odpowiadając na to pytanie dotyczące chronologii życia Jezusa ważne jest, by uświadomić sobie, kiedy ustalita się data dzienna Jego narodzenia. Może wydawać się zaskakujące, że pierwsi chrześcijanie nie zwracali na nią większej uwagi. Ok. 200 r. Klemens Aleksandryjski pisał ze zdziwieniem, iż „niektórzy pragną ustalać jeszcze ściślej w związku z narodzinami Jezusa nie tylko rok, lecz nawet dzień” (Stromaty I 145,6). Odnótował także, że „są i tacy, którzy powiadają, że Zbawiciel urodził się 19 lub 20 IV” (tamże). Klemens informował, że w jego czasach proponowano różne daty: 20 maja, 19 lub 20 kwietnia oraz 17 listopada. Na wiosenny czas narodzenia Jezusa wskazuje Pseudo-Cyprian (III w.), który umieszcza je 20 kwietnia.

Znaczące jest, że niektóre datyienne stawały się pamiątką zarówno narodzenia, jak i śmierci Jezusa. Pisarze pierwszych wieków chętnie podkreślali chronologiczną zbieżność dnia Wcielenia i Męki. Już w III w. zrodziła się tradycja, według której poczęcie Chrystusa nastąpiło w tym samym czasie, w którym – ok. 30 lat później – przypadło ukrzyżowanie. Oba wydarzenia wyznaczano najczęściej na 25 marca.

Od III w. pojawia się tradycja, by narodzenie Jezusa wiązać z dniem 25 grudnia. Na przyjęcie takiej daty złożyło się wiele czynników. Jednym z nich był charakter Wielkanocy, wokół której skupiał się cały cykl liturgiczny. To właśnie Wielkanoc uważana była za główne święto w Kościele pierwotnym. Sama jej data łączyła się z naturalnym cyklem roku astronomicznego, bowiem wyznaczały ją: pełnia Księżyca i wiosenne zrównanie dnia z nocą. Fakt ten nie pozostał bez wpływu na układ tworzącego się w tym okresie roku liturgicznego. Również daty innych świąt starano się wiązać z cyklem natury. Przykładowo, przy obchodach Wcielenia czy Zwiastowania, bądź też narodzenia św. Jana Chrzciciela, nie stawiano pytań o dokładny czas tych wydarzeń. Ważniejsza była symbolika wybranych dat kalendarzowych, pomagająca przeżywać wielkie tajemnice wiary. Wpisanie świąt w naturalny cykl roku pomagało przeżywać upływający czas w odniesieniu do Chrystusa. W tym też znaczeniu moment zimowego przesilenia został przyjęty jako data Jego narodzenia. W kalendarzu pogańskim dzień ten upamiętniał też narodziny Niezwyciężonego Słońca (Dies Natalis Solis Invicti), stanowiąc popularne święto kosmiczne, podczas którego obchodzono coroczne zwycięstwo światła nad zimową nocą. Gdy jednak data ta zaczęła określać czas przyjścia na świat Chrystusa, straciła swe powiązania z kosmicznym rytmem pór roku. Stała się pamiątką historycznego wydarzenia, jakie miało miejsce w Betlejem. Jak widać, zaproponowana data nie była wynikiem badań historycznych lecz wynikała z głębokiej symboliki.

Data 25 XII po raz pierwszy niespodziewanie pojawia się u św. Hipolita Rzymskiego w Komentarzu do Księgi Daniela z ok. 204 r. Jednak zapis ten z pewnością nie wskazuje na istnienie wówczas święta Bożego Narodzenia, które zaczęto obchodzić dopiero ponad wiek później. Kluczowe znaczenie ma natomiast świadectwo Chronografa z 354 r., które wskazuje, że Jezus narodził się „ósmego dnia przed kalendami styczniowymi (tj. 25 XII), w piątek, w piętnastym dniu księżyca”. Co ważniejsze, zawarty w tym dziele wykaz dni świątecznych Kościoła Rzymskiego, czyli pierwszy tamtejszy kalendarz liturgiczny, podaje: „Ósmy dzień przed kalendami styczni-

wymi (25 XII) – narodzenie Chrystusa w Betlejem Judzkim”. Jest to podstawowy i najstarszy dokument dotyczący początków święta Bożego Narodzenia obchodzonego 25 grudnia.

Zatem w połowie IV w. istniało w Rzymie święto Bożego Narodzenia, które wkrótce stało się popularne na całym Zachodzie. Nieco później jego obchody wprowadzono także na Wschodzie: przed 380 r. w Kapadocji, później na Cyprze i w Antiochii; w Egipcie natomiast narodzenie obchodzono wraz z Epifanią 6 stycznia.

Wraz z powstaniem obchodów Bożego Narodzenia rozwijała się bogata refleksja teologiczna związana z tym świętem. Liczne homilie wygłaszane podczas tego święta (np. przez Grzegorza z Nyssy, Jana Chryzostoma, Augustyna czy Leona Wielkiego), podkreślają znaczenie tego wydarzenia w historii zbawienia i w dziejach świata.

Ponadto powstanie święta znalazło oddźwięk w systemach rachuby czasu; dzień jego obchodów był traktowany jako historyczne określenie momentu przyjścia Jezusa na świat. Świadczy o tym św. Augustyn, który ok. 400 r. pisał: „Tradycja podaje ósmy dzień kalend styczniowych (25 XII) jako datę Jego narodzenia” (O Trójcy Świętej 4,9). Odtąd data ta zaczęła się pojawiać również w dziełach historycznych, była też brana pod uwagę w ustaleniach roku narodzenia Chrystusa. Stała się punktem wyjścia pierwszego kalendarza liturgicznego, jak też najstarszego martyrologium, powstałego w poł. V w., przypisywanego św. Hieronimowi. Na początku V w. Orozjusz dowodził, że „dzień narodzenia Chrystusa zaczyna nowy rok, ostatnie dni grudnia należą już bowiem do roku następnego”. Natomiast w systemie chronologicznym Dionizego Mniejszego data dzienna narodzenia Chrystusa (25 XII) potączona z datą roczną, stała się początkiem nowej ery. □

Morawiecki pod choinkę?

ciąg dalszy ze str. 3

Wśród różnych odpowiedzi na postawione pytanie, jest mowa o jakiejś „sztafecie dobrej zmiany”. Wydaje się jednak, że Beata Szydło jeszcze swojego odcinka nie ukończyła, a poza tym takie zmiany są na ogół z góry przewidziane, zaś biegacze i widzowie wiedzą gdzie one nastąpią znacznie wcześniej. Jest też tłumaczenie, że Mateusz Morawiecki od początku był szykowany nie tylko na premiera, ale być może i na następcę samego Jarosława Kaczyńskiego. Tutaj jednak także pozostaje wątpliwość, dlaczego „zmianę” tak źle przygotowano. Co prawda europoseł Ryszard Czarnecki uważa, że wyborcy PiS mają być zdyscyplinowani i nie dyskutować z prezesem, który ma przecież swoją taktykę i widzi dalej. Jednak trzeba pamiętać, że i on nieraz popełnia błędy, by przypomnieć forowanie swojego czasu takich polityków jak premier Kazimierz Marcinkiewicz, Kaczmarek, Kluzik-Rostkowska, „Zdradek” Sikorski, Dorn, Kowal, czy dawny „spin doktor” partii Michał Kamiński.

Po raz pierwszy w Polsce wymiana na stanowisku premiera nie odbywa się jednak pod wpływem spadających sondaży, naciśków otoczenia, czy krytyki opinii publicznej, ale jest wymianą wynikającą prawdopodobnie ze strategii politycznej Jarosława Kaczyńskiego.

Najbardziej prawdopodobna teza dotyczy interwencji zewnętrznej. Relacje Polski z zagranicą uległy pewnej degradacji i być może, obyty w świecie finansista, który ma tam niezłą prasę i pewne układy, otrzymuje zadanie naprawy takich relacji, zwłaszcza w UE.

Podczas uroczystości przyjęcia funkcji premiera Mateusz Morawiecki mówił m.in.: „Dla mnie to ogromny zaszczyt, że mogę stanąć na czele rządu. Traktuję tę służbę publiczną jako element odpowiedzialności i podejmowania decyzji w imieniu obywateli tak, by obywatelom żyło się jak najlepiej. Mogę obiecać, że będzie to rząd, który będzie czerpał najlepsze doświadczenia z dotychczasowych osiągnięć. Będzie to rząd kontynuacji. Naszą latarnią, naszym punktem odniesienia będzie rodzina, praca, godna praca, miesz-

kanie dla wszystkich, dostępne dla jak największej liczby osób”. Trudno mu nie wierzyć. Jest przecież nie tylko byłym bankierem, ale i ma za sobą solidną formację patriotyzmu jako syn prześladowanego przez komunizm twórcy Solidarności Walczącej – Kornela i młody uczestnik ruchu opozycyjnego. Od 1986 publikował własne artykuły w prasie podziemnej, głównie w „Biuletynie Dolnośląskim”. W latach 80. był kilkakrotnie pobity z powodów politycznych, represjonowany kolejnymi przestępstwami i rewizjami w mieszkaniu. Działał w założonej przez ojca Solidarności Walczącej, a także w Niezależnym Zrzeszeniu Studentów. Później były studia historii, dyplom MBA i jeszcze zagraniczna nauka w USA, Szwajcarii i Niemczech. Dalej – błyskotliwa kariera biznesowa, ale także działalność w samorządzie (Sejmik Dolnośląski), czy doradzanie rządowi za gabinetu Donalda Tuska. Prywatnie ojciec czworga dzieci: dwóch synów i dwóch córek. Jest człowiekiem majątnym, ale warto dodać, że Morawiecki całkowicie zamroził swój portfel akcji Banku Zachodniego WBK, w którym był wcześniej prezesem, nie obraca akcjami, a wszelkie korzyści przekazuje na cele charytatywne i społeczne.

Nowemu premierowi nie będzie łatwo. Pani Beata Szydło zawiesiła poprzeczkę wysoko. Funkcje szefa rządu to także pewien „stuch społeczny”, a nie tylko ekonomia. Dobrym przykładem na to jest tu choćby Ludwig Wilhelm Erhard, niemiecki polityk i ekonomista uważany za autora gospodarstwa cudu po wojnie. Jako minister gospodarki był fachowcem, natomiast okres bycia kanclerzem, wypadł mu już dużo gorzej. Morawiecki ma jednak wsparcie także swojej poprzedniczki. „Od dzisiaj w nowej roli, ale wciąż dobra zmiana, nowe zadania i wyzwania. Razem damy radę” – napisała w dniu zaprzysiężenia nowego gabinetu na Twitterze Beata Szydło.

Gromadząc się w tym roku przy wigilijnym stole nie tracmy więc nadziei na kontynuację zmian w Polsce, nie tylko dobrych zmian, ale też w dobrym stylu. Wszak nasz nowy premier Mateusz Morawiecki z choinki się przecież nie uratował... □

Bohumil Prohazka

Z KRAJU

- Miała być rekonstrukcja rządu, a doszło do wymiany premiera. Zdecydował o tym Komitet Polityczny PiS. Prezydent Duda przyjął dymisję rządu Beaty Szydło i desygnował na premiera dotychczasowego wicepremiera Mateusza Morawieckiego. Szydło pozostanie w rządzie w randze wicepremiera ds. społecznych. Większe zmiany ministrów mają nastąpić w styczniu.
- Prezydent przyjmując dymisję premiera mówił m.in.: „Chociaż ten moment nie jest momentem miłym, ani dla pani premier, ani dla mnie, jako prezydenta, ale także i człowieka, z którym pani premier jest emocjonalnie związana, ja chcę mimo wszystko (...) bardzo mocno powiedzieć, że nie tylko pani premier dziękuję, ale także i gratuluję”. Duda zwrócił uwagę, że Polska od 1989 r. miała 16 premierów i tylko trzech z nich urzędowało dłużej niż Szydło, ale żaden odchodząc nie cieszył się takim zaufaniem społecznym.
- Msza św. w Katedrze Wawelskiej z okazji 150. rocznicy urodzin Józefa Piłsudskiego zainaugurowała krakowskie obchody 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości.
- W Warszawie przebywał premier Albanii Rama. Beata Szydło przypominała z tej okazji, że w tym roku obchodzimy 80-lecie nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy Polską a Albanią.
- Komisja Europejska poinformowała o skierowaniu do Trybunału Sprawiedliwości UE sprawy przeciwko Polsce, Węgrom i Czechom w związku z niewykonaniem przez te kraje decyzji o relo-

cji uchodźców z 2015 r. MSW Błaszczak oświadczył komentując to, że rząd nie wycofa się z decyzji, bo najważniejsze jest bezpieczeństwo.

- Sejm uchwalił ustawy o Sądzie Najwyższym i Krajowej Radzie Sądownictwa autorstwa prezydenta Dudy. Teraz trafią one do Senatu. Za ustawą, wraz z przyjętymi wcześniej poprawkami, głosowało 237 posłów, przeciw było 166, a 22 wstrzymało się od głosu. Nowela ustawy o KRS m.in. wprowadza wybór 15 członków-sędziów na wspólną czteroletnią kadencję przez Sejm, a każdy klub poselski ma wskazywać nie więcej niż 9 kandydatów. Izba ma ich wybierać, co do zasady większością 3/5 głosów, co zapewni wybór sędziów także przez opozycję.
- Połączone izby parlamentu wysłuchały orędzia prezydenta Dudy z okazji 150. rocznicy urodzin marszałka Józefa Piłsudskiego. Część opozycji zachowała się skandalicznie uroczystość zakłócając głośnie krzykami.
- Dyrektor departamentu zwierzchnictwa nad siłami zbrojnymi w BBN gen. br. Kraszewski został pozbawiony przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego dostępu do tajemnic. Kraszewski zapowiedział, że odwoła się od decyzji o premiera.
- Sejm uchwalił ustawę o powołaniu Służby Ochrony Państwa, która zastąpi Biuro Ochrony Rządu. Głównym zadaniem nowej formacji będzie nadal ochrona najważniejszych osób w państwie i zagranicznych delegacji, ale ma ona także zyskać uprawnienia operacyjno-rozpoznawcze.
- Ziobro, minister sprawiedliwości i prokurator

generalny, został ponownie wybrany na prezesa Solidarnej Polski.

- Abp Hoser, ordynariusz warszawsko-praski, odchodzi na emeryturę, jego rezygnację przyjął papież Franciszek. Następcą abpa Hosera został jego dotychczasowy koadiutor ks. bp Kamiński.
- Finałem ogólnopolskiego konkursu, w którym uczestniczyło 800 uczniów z całej Polski oraz złożeniem kwiatów pod statuą MB Ojcowie Paulini z Jasnej Góry zwieńczyli jubileuszowy rok obchodów 300-lecia koronacji Cudownego Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej.
- Sejm uchwalił nowelę Kodeksu Karnego rozszerzając granice obrony koniecznej przy odpięciu napaści na mieszkanie, dom, lokal, czy ogrodzony teren. Za przyjęciem noweli głosowało 396 posłów, 3 było przeciw, a 28 wstrzymało się od głosu.
- Min. infrastruktury i budownictwa Adamczyk poinformował w Brukseli, że 14 państw UE wypowiedziało się przeciwko propozycjom nowych przepisów unijnych dotyczących transportu drogowego. Sprzeciw wobec części zapisów wyraża też Polska.
- Mateusz Morawiecki poinformował, że podwyższona zostanie po raz pierwszy od 15 lat wysokość ponad 20 ulg i zwolnień od podatku.
- 6,6% wyniosła w listopadzie stopa bezrobocia w Polsce.
- Program „Strzelnica w powiecie” ruszy do początku stycznia 2018 r., a samorządy uzyskają pomoc MON. Strzelnice mają powstawać w całej Polsce i oswajać Polaków z bronią. □

Nadsekwańskie echa zmiany premiera w Polsce

Francuzi zauważyli zmianę na stanowisku premiera RP, chociaż w tym czasie w mediach dominowały doniesienia o decyzji prezydenta Trumpa o uznaniu Jerozolimy za stolicę Izraela, czy in forma, je dotyczące śmierci pisarza Jeana d'Ormessona oraz śmierci ikony mi. jscowego rocka Johnego Hall'ydaya.

W informacjach z Polski tradycyjnie dominowały stereotypy, widać było przeciwstawianie rzekomo populistycznej i eurosceptycznej Beaty Szydło nowemu premierowi, rozsądnemu technokracie, poliglocie, który ma szansę unormować relacje z UE. To główna oś przekazu z Warszawy, który jednak wskazuje, że Mateusz Morawiecki dostaje we Francji pewien kredyt zaufania.

Media nad Sekwaną podkreślały, że desygnowany na premiera Mateusz Morawiecki to bardzo zdolny bankier, który ma ocieplić wizerunek rządu. Przy okazji nadmieniano, że zmiany dokonano niemal równocześnie z decyzją KE o zaskarżeniu Polski, Czech i Węgier do Trybunału Sprawiedliwości w sprawie nie przyjmowania uchodźców.

AFP przypominała, że Mateusz Morawiecki jest synem radykalnego działacza antykomunistycznego, chwaliła jego znajomość języków i dużą kulturę ogólną, podkreślała dobre wykształcenie zagraniczne. W depeszy dodawano, że pozostawił „lukratywną posadę” w banku, by wejść jako wicepremier do rządu PiS.

„Le Monde” także uważało, że zmiana ma ocieplić wizerunek rządu. Zdaniem dzien-

nika, w 2015 r. rząd stworzyła grupa radyców i polityków kontrowersyjnych z populistycznym programem. Morawiecki ma teraz ten obraz zmienić. „W młodości był antykomunistą i patriotą”, później utalentowanym ekonomistą, który doradzał także w radzie ekonomicznej Donalda Tuska. Miało to budzić ataki PiS, ale Jarosław Kaczyński dostrzegł w nim „wizjonera ekonomicznego” i tak zaczęła się symbioza tych dwóch polityków. Dziennik dodaje, że nowy premier jest zwolennikiem „patriotyzmu gospodarczego”, przeciwnikiem neoliberalizmu i opowiada się za „strategią rozsądnego rozwoju”. Ma też podobno dobre relacje z prezydentem Andrzejem Dudą i jego zadaniem jest ocieplenie wizerunku rządu.

„Liberation” informację o zmianie premiera w Polsce zatytułowało – „Świetny bankier na czele rządu”. Ciekawie wygląda tu przeciwstawienie rzekomej eurosceptyczki Beaty Szydło, córki górnik z młodym, wykształconym technokratą. Gazeta twierdzi, że chociaż ekonomia w Polsce ma się dobrze, a sondaże PiS są doskonałe, to zmianę wymusiła potrzeba ściągnięcia zagranicznych inwestycji i subwencji europejskich, celem utrzymania programów socjalnych rządu.

Gazeta twierdzi, że polityka rządu PiS wobec migrantów i łamanie zasad „państwa prawa” doprowadziły do możliwości ograniczenia tychże subwencji. Nominacja Morawieckiego ma więc uspokoić relacje Polski z Zachodem. W przypadku „Le Monde” i „Liberation” widać wyraźnie, że francuskie opinie o Polsce nadal kształtują przede wszystkim informacje uzyskiwane na ul. Czerskiej (siedziba „Gw”). [ciąg dalszy na str. 15](#)

ZE ŚWIATA

Opr. B.D.

- Komisja Europejska i Wielka Brytania porozumiały się, co do pierwszej fazy rozmów o Brexicie.
- Czeski prezydent Zeman mianował Babisza z centroprawicowego ANO nowym premierem.
- Serbia znajduje się na europejskiej ścieżce, lecz jednocześnie nie zamierza wstąpić do NATO – powiedział prezydent Serbii Vučić w wywiadzie dla agencji TASS.
- Zatrzymany w Kijowie b. prezydent Gruzji, lider ukraińskiej opozycyjnej partii Ruch Nowych Sił Saakaszwili ogłosił głodówkę i wezwał, aby wspólnota międzynarodowa uważnie obserwowała, co dzieje się na Ukrainie oraz jakim represjom jest on poddawany. Tymczasem sąd rejonowy w Kijowie nie zgodził się na areszt domowy b. prezydenta Gruzji i gubernatora Odessy.
- Obradujący w Berlinie zjazd Socjaldemokratycznej Partii Niemiec (SPD) opowiedział się za podjęciem rozmów z chadeckim blokiem CDU/CSU w sprawie tworzenia nowego rządu. Szefem partii wybrano ponownie Schulza.
- Pierwsza od 65 lat wizyta tureckiego prezydenta w Grecji zaczęła się od dyplomatycznego zgrzytu. Erdogan oświadczył w Atenach, że należy „zaktualizować” traktat z Lozanny z 1923 r., regulujący m.in. granicę jego kraju z Grecją.
- KE zaostrzyła procedurę o naruszenie prawa wobec Węgier w sprawie prawa azylowego. Wszczęto ją, uważając, że węgierskie prawo jest zbyt restrykcyjne. Do TS trafiają też sprawy dotyczące stosunku do migracji przeciw Polsce i Czechom.

- KE skierowała do Trybunału Sprawiedliwości UE dwie sprawy przeciwko Węgom – w sprawie regulacji dotyczących szkolnictwa wyższego oraz finansowania organizacji pozarządowych.
- Prezydent Rosji Putin poinformował, że będzie startował w przyszłorocznych wyborach prezydenckich.
- Putin wydał rozkaz przystąpienia do wyprowadzania rosyjskiego zgrupowania wojsk z Syrii do punktów stałego bazowania. W Syrii pozostaną dwie stałe rosyjskie bazy wojskowe.
- Sekretarz stanu USA, Tillerson zapowiedział, że przeniesienie ambasady USA z Tel Awiwu do Jerozolimy, „prawdopodobnie” nastąpi to najwcześniej za 2 lata. Decyzja Trumpa o uznaniu tego miasta za stolicę Izraela, wywołała oburzenie muzulmanów i falę zamieszek.
- Wyśiłki, by zaprzeczyć „tysiącletniemu związkowi narodu żydowskiego z Jerozolimą” są absurdalne – powiedział podczas wizyty w Paryżu premier Izraela Netanjahu, po rozmowach z prezydentem Macronem. UE nie kwapi się do pójścia w ślady Waszyngtonu.
- Premier Iraku al-Abadi ogłosił „koniec wojny”, prowadzonej od 3 lat przez siły rządowe z dżihadystyczną organizacją Państwo Islamskie w Iraku.
- Kryzys gospodarczy narastający w Wenezueli doprowadził po raz pierwszy do czterocyfrowej inflacji. Sięgnęła ona 1369%. Wg parlamentu ten rok gospodarczy zamknie się w kraju inflacją sięgającą 2000%. Skutki socjalizmu.

- Australia stała się 26 krajem na świecie, gdzie rządzący zalegalizowali tzw. małżeństwa jedнопłciowe.
- Ministrowie finansów państw UE przyjęli czarną listę rajów podatkowych, obejmującą 17 jurysdykcji odmawiających współpracy w sprawach podatkowych. W wykazie znalazła się m.in. Panama, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Korea Płn, Makau, Wyspy Marshalla, Mongolia, Namibia, Samoa, Trinidad i Tobago, a także Tunezja.
- Premier Węgier w stacji „Echo TV” zaprezentował dokument, będący 6-punktowym planem Sorosa dotyczącym wymieszania ludności w Europie i wprowadzenia multikulturalizmu.
- Kanadyjska obrończyni życia Wagner znów trafiła do aresztu. W Święto Niepokalanego Poczęcia NMP 43-latką, skazywana już wielokrotnie za pokojowe nakłanianie matek, by zaniechały aborcji, pikietowała Medical Center w Toronto, gdzie została aresztowana.
- W rankingu najbardziej prowegańskich miast na świecie Warszawa zajęła III miejsce, a wyprzedziły ją jedynie Berlin i Los Angeles.
- We Włoszech trwały huczne obchody z okazji wpisania na listę kulturowego dziedzictwa ludzkości UNESCO sztuki wypiekania... neapolitańskiej pizzy.
- Giełda CBOE w Chicago wystartowała z kontraktami terminowymi na bitcoiny, czyli stała się pierwszą na świecie platformą giełdową handlującą wirtualną walutą. □

„Spisane będą czyny i rozmowy”

O publikacji zapisków prymasa Stefana Wyszyńskiego

Zastanawiając się nad wyborem tematu artykułu przeznaczanego do numeru świątecznego, nie miałem łatwego zadania do wykonania. Tematów interesujących jest wprawdzie sporo, ale dotyczą one spraw trudnych, przykrych, niepokojących. Większość nie pasuje do numeru, który powinien promieniować radością i optymizmem.

Na szczęście 28 listopada w Sali Senackiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego ogłoszono inaugurację 27-tomowego dzieła: publikacji zapisków „Pro memoria”, prowadzonych przez kardynała Stefana Wyszyńskiego na przestrzeni lat 1948-1981. Pierwszy zapis sporządzony przez Prymasa pochodzi z 22 października 1948 roku, zaś ostatni z 12 maja 1981 roku, czyli został wykonany na 16 dni przed śmiercią Autora. Dotychczas znaleźmy jedynie fragmenty zapisków, m.in. z lat 1948-1956 oraz 1966 roku. Dzięki wspólnej inicjatywie Archidiecezji Warszawskiej, Archidiecezji Gnieźnieńskiej, Instytutu Prymasa Wyszyńskiego, UKSW oraz Instytutu Pamięci Narodowej zyskamy możliwość zapoznania się z pełnym świadectwem 33 lat prymasowskiej postęgi kardynała Wyszyńskiego.

Nie była to ani zwyczajna postęga ograniczona do spraw kościelnych, ani zwyczajne lata w dziejach Polski. Po 1945 roku Polska Ludowa była wprawdzie państwem posiadającym atrybuty polskości, ale nie była państwem niepodległym ani państwem w pełni chroniącym polską tożsamość narodową. W tym ponad trzydziestoletnim okresie prymas Wyszyński był nazywany *Interrexem* i to określenie najcelniej oddaje faktyczną rolę, jaką pełnił: był tymczasowym reprezentantem prawowitej władzy wywodzącej się z narodu – do czasu ustanowienia nowej, prawowitej władzy w prawdziwie polskim państwie. Tę rolę kardynał Wyszyński pełnił nie tylko jako reprezentant Kościoła katolickiego, największej niezależnej instytucji funkcjonującej w skomunizowanej Polsce, ale co najmniej w równym stopniu jako wytrwały i wybitny polityk. Prymas Wyszyński rozumiał, że komunistyczne państwo nie jest państwem suwerennym, ale jednocześnie zdawał sobie sprawę, że po Jałcie innej Polski mieć nie możemy i dlatego trzeba żyć i pracować w takiej Polsce, jaka realnie istnieje, starając się jednocześnie, aby państwo w coraz większym stopniu spełniało funkcję organizmu reprezentującego i chroniącego polskie wartości i polską rację stanu.

Przez ponad trzydzieści lat prymas Wyszyński prowadził Polaków „przez morze czerwone”, drogą realizmu przeciwstawionemu emocjonalnym porywom. Nie widział sensu dla dalszej walki „żołnierzy wyklę-

tych”, z drugiej jednak strony budził Polaków nie tylko w sensie odwoływania się do ich katolickich sumień, ale również dążąc do pogłębienia ich patriotyzmu. Wskazywał drogę – nie powstania czy walki zbrojnej – pokojowych i stopniowych zmian, etapowego wydobywania się Polski z bagna komunizmu i odzyskiwania suwerenności. Była to polityka klarowna i konsekwentna: w okresach odptywu energii społecznej, Prymas wzywał Polaków do przezwyciężania marazmu, natomiast w okresach kryzysów i napięć społecznych, odwoływał się do cnoty rozsądku i poczucia odpowiedzialności.

W latach 60. prymas Wyszyński dokonał niezwykłych rzeczy. Pozbawiony wpływu na władzę polityczną, stoczył z komunistami heroiczną walkę o „rząd dusz”: obchody *Millennium* były polem tej wielkiej bitwy; po jednej stronie były masy zwykłych Polaków manifestujących swoje przywiązanie do Kościoła i do polskiej tradycji, po przeciwnej stronie państwo komunistyczne, wprawdzie odwołujące się do hasł polskich, ale jednocześnie zawzięcie zwalczające wartości chrześcijańskie. Tę walkę Wyszyński wygrał, dlatego w 1980 roku wielomilionowa „Solidarność” była ruchem zarówno narodowym, związkowym oraz chrześcijańskim.

W 1965 roku prymas Wyszyński jeden jedyny raz złamał zasadę „oddajcie Bogu co boskie, a cesarzowi, co cesarskie”: wystąpił w imię polskiej racji stanu na teren między-narodowy z postulatem pojednania polsko-niemieckiego. Tak jakby był sternikiem nawy państwowej ośmielającym się kwestionować międzynarodową znowę supermocarstw! A jednak to, co uczynił prymas Wyszyński było prorocze i genialne. Z perspektywy 2017 roku widać to bardzo wyraźnie.

Fakt, że prowadził swoje zapiski konsekwentnie przez 33 lata nie powinien nikogo dziwić, w świetle determinacji, z jaką prowadził Polaków sterując okrętem z wywieszoną flagą rzymsko-katolickiego Kościoła w Polsce. Nie ulega wątpliwości, że już w 1948 roku zdawał sobie sprawę z doniosłości zadania, jakiego się podjął. Podobnie jak w 1978 roku – co zaświadczyl sam św. Jan Paweł II – z wizjonerską przenikliwością stwierdził, że zadaniem Papieża Polaka jest wprowadzenie Kościoła powszechnego w XXI wiek. Jedno i drugie arcytrudne zadanie zostało wykonane. Ale następcy genialnych przywódców i wizjonerów zazwyczaj nie mogą dorównać swoim poprzednikom.

Niestety, nie na wszystkich polach dzieło kardynała Wyszyńskiego zwyciężyło. Największym chyba niepowodzeniem jest niedostateczna obecność w dzisiejszej Polsce myśli ekonomiczno-społecznej, niestrudzenie głoszonej przez Prymasa

STEFAN WYSZYŃSKI

PRO MEMORIA
TOM I: 1948-1952

jeszcze przed II wojną światową. W latach 70. Prymas bardzo dobitnie domagał się poszanowania niedzieli jako dnia wolnego od pracy. Z całą pewnością, Prymas sprzeciwiał się zarówno socjalistycznemu modelowi gospodarki jak również „XIX wiecznemu” modelowi kapitalizmu, budowanemu w Polsce po 1989 roku i szczęśliwie obecnie częściowo rozmontowywanemu przez rządy Prawa i Sprawiedliwości.

Zgadzam się z biskupem Janem Kopcem, przewodniczącym Rady Programowej serii wydawniczej „Pro memoria”, że zapiski są „źródłem na tyle ważnym, iż mogą wpłynąć na zmianę spojrzenia historyków na okres komunizmu w Polsce”. Nie tylko historyków. „Ze stron tych przemawia sam Prymas Tysiąclecia, każdym zdaniem dając świadectwo tego, jak rozumiał swoją odpowiedzialność za Kościół i Naród”. Zainteresowani czytelnicy będą mogli poznać fascynującą dokumentację ukazującą wieloletnie, codzienne zmagania *Interrexa* z władzą komunistyczną, a jednocześnie obcować ze świadectwem uprawiania przez Prymasa prawdziwej polityki, czyli działalności w interesie społeczeństwa, nacechowanej rozumem i zdrowym rozsądkiem, a nie chęcią i emocjami. To lektura dla wszystkich niedowiarków, którzy twierdzą, że polityka jest zawsze niska i brudna. Niekoniecznie. I każdy z nas ponosi jakąś część odpowiedzialności za to, jacy politycy nami rządzą i jaką politykę uprawiają.

Dzięki pracy Zespołu Redakcyjnego pod kierunkiem dr. hab. Pawła Skibińskiego, już ukazał się pierwszy tom „Pro memoria” (1948-1953) a jeszcze przed Świętami powinien ujrzeć światło dzienne drugi tom (1953). Oby całość ukazała się jak najszybciej. Spisane przez Wielkiego Prymasa „czyny i rozmowy” powinny w pełnej wersji dotrzeć do szerokiego kręgu odbiorców. □

Wojciech Turek

Comme les Rois Mages en Galilée...

Qui suivaient l'étoile du Berger...

L'Épiphanie est la deuxième fête la plus importante du Temps de Noël, débuté le jour de la Nativité du Seigneur et se terminant par la fête du Baptême du Seigneur.

Le mot « épiphanie » est la francisation du grec « epiphaneia » qui signifie « manifestation ». Nous retrouvons ce mot de « manifestation » en polonais dans le nom de la fête « Objawienie Pańskie » – Manifestation du Seigneur ou Épiphanie de Notre Seigneur. Après s'être manifesté aux bergers juifs, Jésus se manifeste publiquement au monde païen par la visite que Lui font les « mages venus d'Orient », comme nous le raconte l'évangéliste saint Matthieu (Mt 2, 1-12). Ces mages lui offrent de l'or, de la myrrhe et de l'encens – trois cadeaux, donc trois mages dans l'imagination populaire. Pourquoi des « mages » ? Sont-ils magiciens ? Le texte grec parle de « mágoi », un mot qui, comme le souligne Joseph Ratzinger-Benoît XVI dans son livre « L'Enfance de Jésus », revêt plusieurs significations. Mais le mot a été francisé en « mages » et polonisé en « magowie ». Le pape émérite nous enseigne pourtant que ces mages sont des savants, des « sages » comme il nous arrive de les appeler – « mędrzy » en polonais –, mais aussi des « chercheurs de Dieu ». Pourquoi dit-on que ce sont des « rois » ? Cela vient de la référence au psaume 71, 10-11 : « Les rois de Tharsis et des îles lui offriront des présents : les rois de l'Arabie et de Saba lui apporteront des dons, et tous les rois de la terre l'adoreront, toutes les nations le serviront. » Depuis le VIIIe siècle, ils sont nommés Gaspard, Melchior et Balthazar,

et leurs reliques reposent à la cathédrale de Cologne depuis le XIIe siècle.

Dans les premiers temps du christianisme, l'Épiphanie, fixée au 6 janvier, qui commémore l'apparition de Dieu parmi les hommes, était aussi l'occasion de célébrer la naissance du Seigneur. Avec Pâques, c'était la fête la plus importante de l'année liturgique. Mais au IVe siècle, Rome a commencé à célébrer la Nativité le 25 décembre et l'Épiphanie a, petit à petit, cédé le pas. En France, ce n'est plus un jour férié depuis 1802, elle est célébrée le premier dimanche qui suit le Nouvel An, soit entre le 2 et le 8 janvier inclus. Dans l'Hexagone, seule la galette des Rois accompagne l'Épiphanie. Ronde et dorée, elle symbolise le soleil – la Lumière qui vainc les ténèbres. C'est un gâteau de pâte feuilletée, fourré à la crème d'amande ou à la frangipane. C'est une tradition qui existe depuis le XIVe siècle. Avant de la consommer, il faut garder la « part du pauvre » à offrir au premier pauvre qui se présentera. Dans la galette, il y a une fève cachée qui fera roi ou reine celui ou celle qui la trouvera. Autrefois, c'était une vraie fève, maintenant c'est un petit sujet en porcelaine – souvent un santon ou même un objet qui n'a plus rien à voir avec le sens de l'Épiphanie elle-même. En dehors de la France, on trouve aussi la galette dans d'autres pays francophones, mais contrairement au reste du pays, dans le Midi, en Provence et dans le Sud-Ouest, le gâteau des Rois est une brioche – en forme de couronne – parfumée à la fleur d'orange et fourrée de fruits confits.

Attention, les grandes surfaces qui veulent nous aider à consommer mieux, vendent déjà des galettes des Rois avant même le réveillon de Noël. C'est une hérésie – cette galette, ce n'est pas avant le 6 janvier ou avant la date fixée dans le calendrier ! Ensuite, on peut en déguster jusqu'à la fin du mois, alors pas de précipitation, chaque chose en son temps, n'entrez pas en tentation... Et il vaut même mieux la faire soi-même, elle est facile à faire, elle n'en sera que meilleure, et sera meilleur marché. Pour cela, il faut 2 ronds de pâte feuilletée de 26 cm de diamètre. La pâte peut être faite « maison »,

sinon on peut l'acheter dans le commerce (chez son boulanger ou en grande surface). Il faut aussi 100 g d'amandes en poudre, 100 g de sucre (ou un peu moins, selon le goût de chacun), 100 g de beurre en pomade (beurre travaillé au fouet ou à la spatule pour lui donner une texture de pomade), 2 œufs moyens. Dans un saladier, mélanger les ingrédients – d'abord le sucre avec le beurre, puis ajouter les œufs et enfin les amandes. On peut aromatiser avec un peu de rhum, quelques gouttes d'extrait de vanille ou des zestes d'orange ou de citron. Disposer un rond de pâte sur une plaque de cuisson recouverte d'un papier sulfurisé, étaler la crème d'amande sur la pâte jusqu'à 2 cm du bord (soit à la spatule soit à l'aide d'une poche à douille), disposer la fève, badigeonner le bord au pinceau avec de l'eau, poser le deuxième rond de pâte par-dessus le tout, bien souder les bords que l'on peut entailler tout autour avec un petit couteau. Décorer le dessus de la pâte en dessinant avec la pointe d'un couteau, dorer au jaune d'œuf dilué dans un peu d'eau, percer un petit trou au centre à l'aide d'un couteau pointu. Enfourner dans un four préchauffé à 200°C et laisser cuire une demi-heure (ou un peu plus, selon les performances du four). Diminuer la chaleur à 165°C dix minutes avant la fin. Sortir la galette, laisser tiédir et découper les parts.

Traditionnellement, le plus jeune enfant de la famille se met sous la table et désigne tour à tour les personnes qui reçoivent une part de galette. Celui ou celle qui trouve la fève se coiffe de la couronne en papier doré et choisit sa reine (ou son roi). Bonne dégustation ! □

GŁOS WOKÓŁ SPORTU

Bogdan Usowicz

☺ Lider ekstraklasy Górnik Zabrze zremisował z Lechią Gdańsk 1:1. Punkt straty do Górnika ma Legia. Pozostałe wyniki 19. kolejki: Sandecja – Jagiellonia 0:1, Śląsk Wrocław – Piast Gliwice 2:2, Korona – Arka 0:3, Legia – Bruk-Bet Termalica 3:0, Wisła Kraków – Wisła Płock 0:1, Pogoń – Zagłębie Lubin 3:3, Lech Poznań – Cracovia 1:0.
☺ Reprezentacja Polski zagra towarzyski mecz z Nigerią 23 marca. Kadra ma zagrać jeszcze z Koreą Południową i Litwą.

☺ Norwegia wygrała trzeci konkurs drużynowy Pucharu Świata w skokach narciarskich. W Titisee-Neustadt Polska była druga, a Niemcy trzeci. W konkursie indywidualnym wygrał Niemiec Freitag, a najlepszy z Polaków Stoch był 6.
☺ T Pilch, 17-latek z Wisły, który jest siostrzeńcem Matysza, wygrał niespodziewanie zawody Pucharu Kontynentalnego w Whistler.
☺ Lewandowski zajął 9 miejsce w plebiscy-

cie magazynu „France Football”. „Złotą Piłkę za 2017 r. zdobył Portugalczyk Ronaldo.

☺ Kubot i partnerujący mu Brazylijczyk Melo zostali uznani męskim deblem roku przez Międzynarodową Federację Tenisową (ITF).

☺ Reprezentacja polskich hokeistów do lat 20 rozpoczęła zmagania w mistrzostwach świata Dywizji IB w Bledzie w Słowenii. Na inaugurację Polacy pokonali Włochów 9:4. □

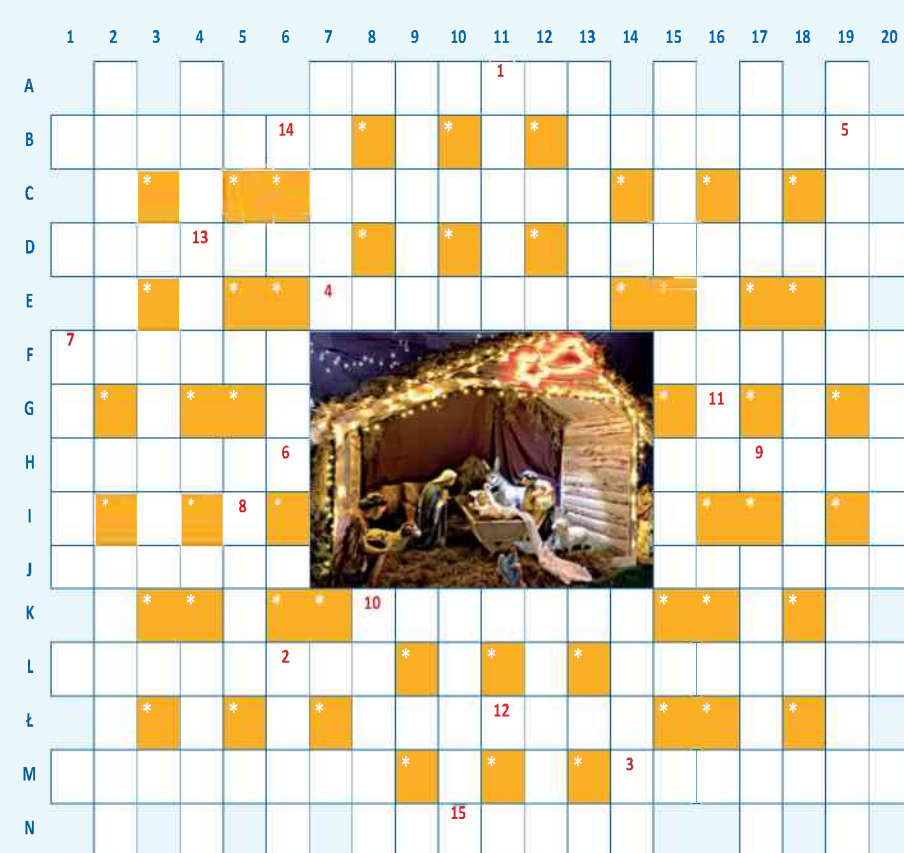

KRZYŻÓWKA NA BOŻE NARODZENIE

PROONUJE: MDZ

Poziomo: A-7. Biblijne miasto, którego mury zburzyły dźwięki trąb. B-1. Głoszone w świątyni. B-13. W kolędzie: „... mizerna cicha ..... licha”. C-7. Chwast. D-1. Dzielnica Berlina z więzieniem, w którym do 1987 r. odbywali kary zbrodniarze hitlerowscy. D-13. Miejscowość narodzin Jezusa. E-7. Rymowana zagadka. F-1. Leczy chorych. F-15. Smakowity przysmak. H-1. Nasienie rośliny. H-15. Kontrola, opieka nad czymś. J-1. Prezbiter. J-15. Łóżeczko z szopki bożonarodzeniowej. K-8. Łamany przy składaniu życzeń przed zasiądnięciem do wieczerzy wigilijnej. L-1. Imię jednego z Trzech Króli. L-14. Praprzodek. Ł-8. Miejscowość, w której dorastał Jezus. M-1. Święto Trzech Króli. M-14. Księga biblijna niezaliczana do kanonu ksiąg świętych. N-8. Rolniczy ciągnik.

Pionowo: 1-F. Cukierek na patyczku. 2-A. Ryby z wigilijnego stołu. 2-J. Pochyła ściana ziemnego wzniesienia. 3-F. Tkanina o kolorze szaro-brunatno-zielonym. 4-A. Pomieszczenie z urządzeniami do kąpeli. 4-L. Miasto w stanie Kalifornia (jak nazwisko 27. prezydenta USA). 5-H. Skrajne ubóstwo. 6-F. Ogród zoologiczny. 6-L. Strefa, rejon. 7-A. Syn Boży. 8-K. Szata liturgiczna. 9-A. Wista lub Sekwana. 10-K. Czasem kapie z oczka. 11-A. Przelanie praw na inną osobę. 12-K. Rodzaj kart do gry i do wróżby. 13-A. Człowiek, istota. 14-K. Nieżyt nosa -oznaka przeziębienia. 15-A. Figiel, dowcip. 15-H. Obszar niskiego ciśnienia

atmosferycznego. 16-D. Stadium rozwoju wielu zwierząt. 17-A. Przeszarżate: miejsce do leżenia lub kwatery, stanowisko wojska. 17-J. Między siódmką a

dziwiątką. 18-F. Naczynie z kory drzewnej. 19-A. Dusigrosz, skąpiec. 19-J. Połdownowy gład narzutowy. 20-F. Owoc fasoli, bobu. □

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 15 utworzą rozwiązanie.

Rozwiązanie krzyżówki z GK nr 37/2017: „Zaduszki”. Poziomo: Maria, Julia, Monique, Iwona, owies, chata, syn, dna, mak, tar, lin, gem, posag, Renia, Klaus, azylant, ocena, Agata. Pionowo: ojciec, Matgorzata, Hanna, Aldona, Klementyna, Tamara, agapa, manko, Paktol, spacer, Alina, Aleksander, Gustaw. □

Wigilia w polskim domu

Wieczere wigilijną tradycyjnie rozpoczynamy wraz z pojawieniem się pierwszej gwiazdki, symbolizującej gwiazdę betlejemską, która prowadziła Trzech Króli do szopy Narodzenia Pańskiego. Wigilii towarzyszą tradycje, bez których trudno wyobrazić sobie Święta. Pod obrus wkłada się odrobinę siana – nawiązując tym do żłóbka. Na stole ustawiamy dodatkowe nakrycie – dla wędrowca, który mógłby trafić tego wieczoru pod nasz dach. Zanim zasiądziemy do świątecznego stołu, składamy sobie życzenia, przetamując się opłatkiem, symbolizującym miłość i przebaczenie. Wigilii towarzyszy także obdarowywanie się prezentami złożonymi pod choinką. Zwykle 24 grudnia nie jemy mięsa, w poszanowaniu wielowiekowej, polskiej tradycji.

Obrzęd Wieczerzy Wigilijnej:

- Wigilię rozpoczynamy wspólną modlitwą: *W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego.*
- Ojciec rodziny zapala, stojąc na stole świecę

i mówi: *Oto światłość, która w noc dzisiejszą przychodzi na ziemię, by rozproszyć ciemności grzechu i zbawić świat.* - Domownicy odpowiadają: *Boгу niech będą dzięki. Następnie Pan domu czyta Ewangelię (Łk 2,1-14 - patrz str.5)* „W owym czasie ...”. Prowadzący kończy ją: „Oto słowo Pańskie”, a zebrani odpowiadają: „Chwała Tobie, Chryste”. Można też zaśpiewa kolędę: *„Bóg się rodzi”.*

- Następnie wszyscy wspólnie odmawiają Modlitwę Pańską: *„Ojcze nasz”.*
- Później jeszcze gospodarz domu wypowiada słowa modlitwy: *„Panie Boże, Ty sprawiłeś, że ta święta noc zajaśniała blaskiem prawdziwej światłości Jednorodzonego Syna Twójego, spraw, abyśmy jaśnieli blaskiem Twójego światła w naszym codziennym postępowaniu. Przez Chrystusa Pana naszego”.*

Łamanie się opłatkiem:

- Wreszcie, w duchu miłości i przebaczenia łamiemy się opłatkiem – chlebem miłości.

„Otwierając serca w miłości wzajemnej, otwieramy je na przyjęcie Pana. Niech On będzie zawsze z nami”.

Składamy sobie życzenia.

- A zanim siądziemy do stołu odmawiamy jeszcze modlitwę: *Pobłogosław Panie Boże nas i te dary, które z Twej szczodrobliwości spożywać mamy i naucz nas dzielić się chlebem i radością z tymi, którzy ich nie mają. Przez Chrystusa Pana naszego.* Po wigilii przychodzi czas na wspólne śpiewanie kolęd i - na zakończenie - dzieci mogą rozdać czekające pod choinką prezenty. □

O czym nie rozmawiać podczas wigilii...

Nie słyszałem, aby w 1981 roku, czyli w stanie wojennym, przy stołach wigilijnych wybuchaly dzikie awantury między dwiema stronami ówczesnego sporu.

Paradoksalnie obecnie społeczno-polityczne emocje wydają się dużo większe. Ponadto 35 lat temu podziały nie przebiegały aż tak bardzo, jak dziś, przez środek rodzin. Histeria, że mamy upadek demokracji i faszyzm, prowadzi do coraz bardziej agresywnych i prowokujących do jakiegoś nieszczęścia ulicznych manifestacji. W tej sytuacji, jeśli wiemy, że przy stole znajduje się ktoś, kto czuje się zniewolony przez obecny reżim, a z drugiej strony zwolennik „dobrej zmiany”, lepiej nie zaczynać „nocnej Polaków rozmowy”. Ryzykowne byłoby też podejmowanie tematu Kościoła. Bo zaraz ktoś się odezwie, że Franciszka niechybnie zmylono, skoro mianował arcybiskupem Krakowa tego „rydzikowca” Jędraszewskiego. Najlepiej zacząć wieczerzę od lektury stosownego fragmentu Ewangelii i oczywiście podzielenia się opłatkiem. A potem przy karpniu i kapuście porozmawiać o wigilijnych potrawach oraz prezentach, co pod choinką. Dobrze, jak są małe dzieci, bo te skupiają na sobie uwagę i z całą pewnością nie zaczną wzdychać, że wolność w kraju zagrożona. No chyba, że rodzice im czegoś zabronią, to mogą poczuć się uciśnione. Co bardziej medytacyjnie nastawieni biesiadnicy wigilijni mogliby podjąć refleksję o Bogu, który choć przyszedł do nas jako małe dziecko, jest nieskończenie wielki, że każdy może znaleźć przy Nim miejsce. Prorok Izajasz zapowiada, że kiedy przyjdzie Mesjasz, wtedy „wilk zamieszka wraz z barankiem, [...] krowa i niedźwiedźca przestawać będą przyjaciółmi” (11,6-7). Skoro tak, to jest szansa, że w wigilię KOD-owiec i Platformiak z PiS-owcem w mitej atmosferze śledzika zjedzą. Bardzo dobrym sposobem na

spokojne i pożyteczne spędzenie czasu w wieczór 24 grudnia jest śpiewanie kolęd. Ale i tu trzeba uważać. Bo teksty niektórych z nich mogłyby sprowokować do podjęcia niebezpiecznych kwestii. Na przykład: „Podnieś rękę, Boże Dziecię/ Błogosław Ojczyznę miłą/ W dobrych radach, w dobrym bycie/ Wspieraj jej siłę swą siłą”. Albo mniej znana pieśń: „On w ciemnościach srogich promień światła budzi,/ Byśmy zjednoczyli w braterstwie wszech ludzi/ Wolności bronili,/ Z wrogiem się zmierzylimy –/ Hej kolęda, kolęda!”. Ech! W ciekawych czasach żyjemy. Tym bardziej życzymy sobie: Radosnych, spokojnych świąt Bożego Narodzenia. □

Dariusz Kowalczyk SJ

„Narodowy Johnny”

We Fran. ji zmarł w wieku 92 lat znany pisarz, członek Akademii Francuskiej, był dyrektorem „Le Figaro”, Jean Bruno Wladimir François-de-Paule La fevre d’Ormesson. Prawdziwa historia Fran. ji.

Ojciec był ambasadorem i przyjacielem m.in. Leona Bluma, matka Marie Henriette Isabelle Anisson du Perron pochodziła z rodziny katolickich monarchistów. Był autorem blisko 100 książek, znanym komentatorem telewizyjnym.

Jego odejście byłoby zapewne celebrowane przez wiele dni, gdyby nie to, że niemal nazajutrz zmarł... prawdziwa ikona francuskiej muzyki popularnej – Johnny Hallyday.

Hallyday miał lat 74 i przegrał walkę z rakiem płuc. Był być może ostatnim idolem muzyki, który łączył niemal wszystkie pokolenia Francuzów.

D’Ormesson nie trafił z datą swojej

śmierci, ale porównanie rozgłosu śmierci pisarza z piosenkarzem też wiele mówi o naszej współczesnej cywilizacji.

Jeśli chodzi o Hallydaya to sprzedano ogółem 110 mln jego płyt i w dorobku miał 40 „złotych” albumów, 22 „platynowych” i 5 „diamentowych”. Jadł obiady z prezydentami Sarkozym, Chirakiem, a nawet jeszcze z Giscardem. Miał nie tylko status gwiazdy rocka, ale od wielu lat był nawet określany jako piosenkarz „narodowy”. Takiej ceremonii pogrzebowej Francja dawno nie widziała. Nabożeństwo w kościele Madeleine (Hallyday przyznawał się do katolicyzmu) i kondukt żałobny, który przeszedł przez Pola Elizejskie, gdzie hołd składały mu tysiące Paryżan.

Popularność akurat tego piosenkarza trudno w Polsce zrozumieć. Hallyday to ikona dla kolejnych epok muzyki rozrywkowej XX i XXI wieku. W latach 60-tych był francuską odmianą Elvisa Presleya i Beatelsów. W latach 70-tych np. zespołu „Queen”, a dekadę później zrzucił zniewieściate stroje na rzecz skórzanych spodni i kamizelek, by znowu wtopić się w nowe muzyczne trendy. Jego piosenki znali wszyscy, miał naśladowców, na jego

Bohumil Prohazka

koncerty na Polach Marsowych czy Stade de France przychodziły tysiące fanów w różnym wieku.

Na marginesie warto dodać, że zmarły piosenkarz miał też kilka „polskich” epizodów. Po wprowadzeniu u nas stanu wojennego, w jednym z teledysków z lat 80. podczas piosenki „Wolność” pojawiają się zdjęcia z protestów w obronie „Solidarności”.

Z kolei w 1966 Halliday koncertował w Polsce, ale trasę skrócono po awanturze w nowo otwartym wówczas hotelu „Cracovia”. Piosenkarz sobie podchmielił i wdał się w awanturę zakończoną bijatyką i zdemolowaniem baru. Interweniowała MO, mały komunikat potępiający „chuligana” opublikowała „Trybuna Ludu”. W szarej rzeczywistości czasów Gomułki było to wydarzenie, o którym plotkowano od Tatr do Baltyku, ale to już historia... □

Ordynariusz Paryża

Ojciec Święty Franciszek przyjął rezygnację kard. André Vingt-Trois, który w tym roku ukończył 75. rok życia. Jego następcą został bp Michel Aupetit, dotychczasowy ordynariusz diecezji Nanterre, w aglomeracji Île-de-France.

Nowy arcybiskup Paryża urodził się 23 marca 1951 r. w Wersalu. Studia medyczne ukończył na wydziale medycznym w Créteil. Tam też wykładał etykę biomedyczną, pracując zarazem jako lekarz w Colombes na peryferiach Paryża. W 1990 roku, w wieku 39 lat wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego archidiecezji paryskiej i 24 czerwca 1995 roku w wieku 44 lat przyjął święcenia kapłańskie z rąk kard. Jean-Marie Lustigera. Następnie pracował duszpastersko. Od 2006 r. był wikariuszem generalnym archidiecezji paryskiej.

2 lutego 2013 r. Benedykt XVI mianował Michel Aupetit biskupem pomocniczym archidiecezji paryskiej, przydzielając stolicę tytularną Maxita. Sakrę biskupią przyjął on 19 kwietnia 2013 roku z rąk kard. André Vingt-Trois. Niespełna rok później, 4 kwietnia 2014 r. papież Franciszek mianował biskupa Michel Aupetit ordynariuszem podparyskiej diecezji Nanterre. Posiada on doktorat z medycyny, dyplom z etyki medycznej i baka-laureat kanoniczny w dziedzinie teologii. Jest członkiem Rady „Rodzina i Spoteczństwo” przy Konferencji Episkopatu Francji oraz grupy roboczej ds. bioetyki. □

Drzewo prosto z raju

Trudno wyobrazić sobie Boże Narodzenie bez choinki. Ale co właściwie oznacza świąteczne drzewko? Skąd wzięła się ta tradycja i jak zmieniła się w ciągu wieków? Za palce światełka na choince, usiądźcie w fotelu i posłuchajcie...

Ta historia zaczyna się od Adama i Ewy. Tak, choinka trafiła do naszych domów z raju. Tam jest początek tej pięknej tradycji i jej najgłębsze znaczenie.

Historycznie rzecz ujmując, zwyczaj stawiania świątecznego drzewka nie jest tak stary jak świat. Samo święto Bożego Narodzenia pojawiło się w 330 roku, a choinka, jako jego nieodzowny element, dopiero na przelomie XV i XVI wieku. Najpierw na terenie Alzacji, czyli na pograniczu francusko-niemieckim, potem stopniowo podbijając świat. W Polsce upowszechniła się w XIX wieku. Aż trudno w to uwierzyć, ale na placu św. Piotra w Rzymie pierwsze bożonarodzeniowe drzewko (w tym wypadku potężne drzewo) stanęło dopiero w 1982 roku!

Przyznam się od razu bez bicia, że jestem taki mądry dzięki książce ks. Józefa Naumowicza „Historia świątecznej choinki”. Przeczytałem ją z ogromnym zaciekawieniem. Nigdy wcześniej nie zastanawiałem się specjalnie nad choinką. Tradycja to tradycja. Z nią się nie dyskutuje. Choinka i cześć. Lektura tej książki otworzyła mi oczy. Jest jak bożonarodzeniowa hagada. We wstępie autor cytuje fragment wiersza Tuwima: „Wszczęświat stał w pokoju/ Świąteczną choinką”. I dodaje: „Istotnie, to drzewko może być »wszczęświatem« sensów, symboli, obyczajowego kolorytu, a także ziemskich i nieziemskich mocy, radości i nadziei”.

Spojrzyć na choinkę, odkryć wszczęświat jej sensów... Kiedy, jak nie teraz?

Choinka, czyli drzewo życia

Adam i Ewa drzew w raju mieli pod dostatkiem, ale dwa z nich były wyjątkowe. Jedno to było „drzewo życia”, dzięki któremu mieli zapewnione życie wieczne. Drugie – „drzewo poznania dobra i zła”, z którego nie wolno im było zrywać owocu. Kiedy przekroczyli ten jedyny Boży zakaz, utracili raj. Bóg postawił przed ogrodem Eden cherubów, którzy „strzegli dostępu do drzewa życia”. Oczywiście Księga Rodzaju w tej opowieści posługuje się językiem symbolu, mitu, co nie oznacza, że nie komunikuje prawdy.

Efrem Syryjczyk, wybitny starożytny pisarz chrześcijański z IV w., jako pierwszy połączył w swoich hymnach o Bożym Narodzeniu motywy rajskiego drzewa życia z narodzinami Zbawiciela. W jego poetyckiej wizji Adam i Ewa doznają przebudzenia w chwili urodzin Mesjasza. Meoldos, syryjski autor z VI w., podejmuje myśl Efrema. Pisze, że gdy Maryja pochylona nad żłóbkiem nuci Dzieciątka kotyśankę, ów śpiew dolatuje do uszu Ewy. Budzi ona swego męża Adama, który mówi: „Widzę raj jakiś nowy, inny, który Dzieciwica niesie na piersi, to samo święte drzewo

życia, którego niegdyś Cherubin strzegł, abym go nie dotknął”. Nowo narodzony Jezus jest więc „świętym drzewem życia”. W metaforycznym sensie tym samym drzewem, które rośnie w raju. Adam i Ewa przybywają do Betlejem, aby tam odzyskać to, co stracili przez grzech. Apokryfy średniowieczne dodają, że jedynym darem, który pierwsi rodzice mogli ofiarować Dzieciątku, okazało się nadgrzyzione jabłko, symbol ich grzechu.

Daleko stąd jeszcze do choinki, ale idea połączenia Bożego Narodzenia z rajskim drzewem życia jest tu obecna. W średniowiecznych kalendarzach zaczęto wspominać Adama i Ewę w Wigilię, 24 grudnia. Nie traktowano ich jako świętych, ale prawie tak. Dostrzegano w nich symbol ludzkości wycekującej zbawienia. Oni pragnęli powrotu „pod gałęzie drzewa życia”, jak pisał Efrem Syryjczyk. Dlatego nie bez przyczyny tradycja nakazywała później stroić choinki w samą Wigilię, w dniu Adama i Ewy. Moja babcia strzegła tej tradycji. W jej domu tak było. Nie wolno było stroić choinki wcześniej. Protestantki teolog Oscar Cullman wspomina, że w jego domu rodzice stroili choinkę w tajemnicy i pokazywali ją dzieciom dopiero w Wigilię wieczorem. Dzieci witały ją tak, jakby zjawiała się wprost z innego świata.

W średniowieczu popularne stały się bożonarodzeniowe misteria, z których wywodzą się nasze jasełka. W tych przedstawieniach pokazywano narodziny Jezusa jako odzyskanie utraconego raju. Na przedstawieniach odgrywanych na schodach kościołów obowiązkowym elementem dekoracji było rajske drzewo. Kiedy w XV wieku zanikł zwyczaj misteriów, drzewo skojarzone już mocno z Bożym Narodzeniem wyewoluowało w choinkę. W ikonografii pojawiają się w tym czasie wyobrażenia rajskiego drzewa, często łączone także z krzyżem. Obok niego pojawia się oczywiście Ewa rozdająca ludziom zakazane owoce. Ale po drugiej stronie przedstawiano również Maryję, nową Ewę, która zdejmuje z drzewa hostie i karmi nimi ludzi. To dlatego na pierwszych choinkach wieszano owoce i hostie (opłatki).

Z Alzacji na cały świat

Zwyczaj przyozdabiania domów zielonymi gałązkami z okazji różnych świąt pojawia się także w innych kulturach i religiach. Zieleń jest symbolem życia, a każde święto jest formą celebracji życia. Nikt nie neguje tego, że kryje się tutaj coś ogólnoludzkiego, jakaś pierwotna intuicja. Ale choinka nadała tej świątecznej „zieloności” głębszego znaczenia. Boże Narodzenie to dzień narodzin Zbawiciela świata, który niesie nadzieję dla wszystkich ludzi, przynosi nowe

życie świata, zwraca ludzkości utracony raj.

Tradycja ustawiania w domach i kościołach drzewek na Boże Narodzenie pojawia się pod koniec XV wieku. Powszechnie uważa się, że Alzacja była pierwsza. Dziś to region należący do Francji ze stolicą w Strasburgu, ale związany z kulturą niemiecką. Pod koniec średniowiecza właśnie tam pojawiają się zapisy mówiące o wycince drzew tuż przed Bożym Narodzeniem. Za najstarszy uchodzi wpis z księgi rachunkowej katedry w Strasburgu. Mowa w nim o zakupie 9 jodeł, i to za dwa szylingi. Inne miasta nie poddają się tak łatwo. Moguncja, Fryburg Bryzgowijski, a także Ryga czy Tallin uważają, że pierwsze choinki stanęły u nich. Z polskich miast prawdopodobnie Gdańsk był pierwszy.

Ozdoby na choinkach pojawiają się nieco później. Choinki ozdabiały cechy rzemiosł czy kupców zwane gildiami. Wieszano na nich jabłka, inne owoce, stodycze, opłatki. Potem doszły jeszcze lalki, zabawki, ozdoby z papieru, zwykle wykonywane przez domowników. Później choinka rozbłysła światłami. Prawdopodobnie wcześniejszy symbol światła i późniejsza choinka scalały się w jeden świąteczny znak. Ozdoby ze szkła, czyli bombki, zdominowały choinkę, począwszy od 1848 roku, gdy zaczęła je produkować jedna z hut szkła w Turynii. Swego czasu przebojem choinkowych ozdób była lameta, dziś odeszła już do lamusa.

Po roku 1800 zwyczaj choinkowy rozszerza się na cały świat. Popularyzowali go Niemcy. Choinka trafia na królewskie dwory, a także pod strzechy. W XIX wieku świąteczne drzewko pojawia się, co jest nieco zaskakujące, także w domach żydowskich. Dociera również do carskiej Rosji, gdzie mówi się na nią „jotka”. Ciekawostka – po rewolucji w 1917 r. komuniści zabraniają świętowania Bożego Narodzenia. Dzieci są zmuszane, by rysować w zeszytach choinki i podpisywać: „Precz z jotką”. Kilkanaście lat później władze sowieckie zrozumiały, że nie da się żyć bez świąt i przeniosły symbolikę Bożego Narodzenia,

a więc także „jotkę” na Nowy Rok. Jedną z najbardziej wzruszających historii wiążących się z choinką miała miejsce w 1914 roku na froncie I wojny światowej. W Wigilię w rejonie miasta Ypres w Belgii doszło do niezwykłego rozejmu. Niemieccy żołnierze siedzący w okopach zaczęli w wigilijny wieczór przystrajać swoje pozycje małymi choinkami i świecami. Siedzący w okopach kilkaset metrów dalej Brytyjczycy obawiali się prowokacji, ale gdy usłyszeli śpiew „Stille Nacht” (Cicha noc) odpowiedzieli śpiewem „Silent Night”. Żołnierze zaczęli wychodzić z okopów i spotkali się na ziemi niczyjej. Około 100 tys. uczestników walczących armii udzielił się pokojowy klimat Bożego Narodzenia. Choinka odegrała tu bardzo ważną rolę. W jej blasku zobaczono przez moment absurd wojny.

Choinka – najlepsza „katechetka”

Ksiądz Józef Naumowicz omawia teorie etnografów, kulturoznawców, religioznawców na temat choinki. Wykazuje, że z choinką rzecz się ma podobnie jak z datą świąt Bożego Narodzenia. Ani choinka, ani same święta nie są przetworzeniem pogańskich zwyczajów, ale mają swoje oryginalne źródło w tradycji chrześcijańskiej. Nie jest też prawdą, że choinkę wymyślił Marcin Luter. Była zawsze symbolem ponadwyznaniowym. Ustawiali ją w swoich domach katolicy i protestanci, nawet jeśli ci pierwsi akcentowali bardziej szopkę, a drudzy choinkę. Choinka jest cudowną „katechezą” o Bożym Narodzeniu. Głosi Ewangelię o Zbawicielu, który przywraca człowiekowi utracony raj i rozjaśnia ciemności grzechu i śmierci.

Papież Jan Paweł II był zakochany w Bożym Narodzeniu. Uwielbiał kolędy i polskie świąteczne tradycje. Chyba najbardziej brakowało mu ojczyzny właśnie w święta. Czy nie podobnie czują to dziś Polacy żyjący z dala od kraju? Papież z Polski jako pierwszy prosił, by na placu św. Piotra ustawić choinkę, która we Włoszech nie była wcześniej tak popularna.

Thomas Eliot poświęcił choince swój ostatni wiersz. Zaczyna się tak: „Różne bywają podejścia do kwestii Bożego Narodzenia./ Z tych niektóre możemy pominąć./ Spółcznikowskie, ospałe, stricte handlowe./ Chulikańskie (bary otwarte do północy)/ Oraz dziecinne”. To ostatnie podejście poeta uważa za właściwe. Dla dziecka bowiem „świeczka to gwiazda, a poztacany anioł,/ Który rozkłada skrzydła na czubku choinki,/ To nie tylko ozdoba, lecz anioł”. „Dziecko w zachwycie zdumiewa się Drzewku:/ Niechże więc nadal w duchu się zachwyca/ Tym świętem, którego nie bierze za pretekst”. Tego dziecięcego zachwyty choinką i Bożym Narodzeniem życzę wszystkim. □

ks. Tomasz Jaklewicz

Nadsekwańskie echa

ciąg dalszy ze str. 9

Portal RFI dodawał, że Morawiecki „jest odpowiedzialny za realizację populistycznych obietnic konserwatywnego rządu, takich jak comiesięczna wypłata minimum 115 euro dla rodziców z dwojgiem lub więcej dzieci, a także obniżenia wieku emerytalnego i zwrotu kosztów leków dla seniorów. Aby to sfinansować, Morawiecki bezwzględnie walczył z uchylaniem się od płacenia podatków i powiększaniem polskiego długu publicznego. Opozycja martwi się o gospodarkę narodową w dłuższej perspektywie, ale na razie Polska ma historycznie niską stopę bezrobocia poniżej 7% i nadwyżkę budżetową w trzecim kwartale”. Informacja jest uzupełniona o pochwały na temat elegancji i zdolności językowych nowego premiera, który „będzie próbował

przywrócić nadszarpnięty wizerunek Polski w Unii Europejskiej”, ale jak dodaje ten portal „zawsze pod autorytarnym spojrzeniem (kontrolą) lidera partii, Jarosława Kaczyńskiego”.

Ciekawie brzmiał za to tytuł artykułu na ten temat w dzienniku „Ouest-France” – „Morawiecki – polski Macron”. Mijmy jednak nadzieję, że poza pracą w instytucjach finansowych, nic tych panów więcej nie łączy... Artykuł zaczyna się od pochwał pod adresem nowego premiera: „Jest młody, jest bytym bankierem, który w niecały rok przejął wszystkie aktywa ministerstw związanych z gospodarką”. Wg gazety „Jego kariera jest podobna do kariery Emmanuela Macrona. Zanim został namaszczony przez wszechpotężnego lidera PiS, Kaczyńskiego, 48-letni Morawiecki, kierował polskim oddziałem banku Santander Bank

Zachodni WBK”. Gazeta także przypomina, że w 2010 r. „doradzał liberalnemu premierowi Tuskiemu, który został przewodniczącym Rady Europejskiej”. „Ouest-France” informuje, że Morawiecki ma czworo dzieci, jest absolwentem historii i ekonomii na uniwersytetach we Wrocławiu, Hamburgu, Bazylei i Connecticut, że był w młodości antykomunistą, a jego ojciec, Kornel Morawiecki, był w latach 80. działaczem „radykałnego skrzydła Solidarności”. Gazeta dodaje, że jeszcze „żaden minister gospodarki nie miał tak dużo władzy od czasów Balcerowicza, który zajmował się transformacją do kapitalistycznej gospodarki na początku lat dziewięćdziesiątych”. Teraz tej władzy będzie miał jeszcze więcej, chociaż nie każdy, nawet najlepszy ekonomista jest dobrym szefem rządu. □

BUS

Polska Misja Katolicka we Francji

i

Wydział Studiów nad Rodziną

Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ZAPRASZAJĄ NA

KURS PORADNICTWA RODZINNEGO

ZJAZD II - CZĘŚĆ III

Część trzecią tego Zjazdu będzie prowadził

Ks. prof. dr hab. Józef Młyński

– wykładowca na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

niedziela
28 stycznia 2018

**(rozpoczęcie o godz. 8.00 -
rejestracją uczestników
i Mszą św. o godz. 8.30)**

- Miejsce szkolenia:

**Wspólnota Polska Paryż XII
(Nation)**

kościół Immaculée Conception

34, rue du Rendez-Vous

75012 Paris

Rodzina miejscem istnienia sacrum

O drugim zjazdzie Kursu Poradnictwa Rodzinnego słów kilka

Zjazd II rozpoczął się w niedzielę 26 listopada 2017 r. w kościele l'Immaculée Conception w Paryżu. Eucharystia w uroczystość Chrystusa Króla, celebrowana przez ks. dra Roberta Czarnowskiego, organizatora kursu Poradnictwa Rodzinnego, była elementem wymownym tego dnia wykładów. Ks. Czarnowski wygłosił homilię, która rzuciła na nasz Kurs nowe światło. Kaznodzieja zapraszał do szukania szczęścia w nas samych z udziałem Boga, porzucając złudzenia, że sytuacja materialna czy ta widoczna dla świata, wystarczy, aby nas naprawdę uszczęśliwić. Najważniejsza jest postawa zbudowana na pewności, że szczęście nie jest tylko uczuciem, ani dokonaniem wielkich rzeczy, ale pełnią wewnętrzną, umocnioną przez cnotę i zbudowaną na wartościach moralnych. Słowa te wydały mi się bardzo aktualne i pozwoliły mi dojrzeć lepiej cel kursu zatytułowanego: „Pomagam sobie – pomagam innym”. Aby pomoc innym, trzeba samemu znaleźć drogę do szczęścia i umocnić się w wierze, że tylko Chrystus jest tą drogą.

W tym szczególnym dniu, Niedzieli Chrystusa Króla, nasze wykłady były prowadzone przez dr Marię Krawczyk i prof. Wiesława Gajewskiego. Pani Krawczyk przedstawiła swój projekt katechizacji dzieci na emigracji, zatytułowany: „Miłość – Czystość – Życie”. Jej wnikliwe spojrzenie na zmiany społeczne w Europie, uczuliły nas na zagrożenia, dotyczące sfery dziecięcej intymności. Deformacja wartości moralnych, przeistacza prawdziwą miłość i rolę ciała w hedonistyczne poszukiwanie zaspokojenia. Poszukiwanie za wszelką cenę tego, co jest przykre, nie zgadza się z nauką chrześcijańską, która głosi Chrystusa Ukrzyżowanego z Miłości do ludzi. Przyjemność nie jest celem samym w sobie, ani dobrem, do którego trzeba dążyć, ponieważ prawdziwa miłość, niesie za sobą też wyrzeczenia dla dobra drugiego człowieka. Tymczasem miłość jest często redukowana do zachowania się i do kontaktów cielesnych. Wykładowca omawiała w szczegółach swój program rozwijania wrażliwości dzieci, dostosowując go do wieku. Dr Krawczyk przekazała nam swoje przekonania, dotyczące piękna miłości, budowanej na wzajemnym szacunku i poznaniu. Z tej perspektywy,

dr Maria Krawczyk

akt zbliżenia między przyszłymi małżonkami, jest wyznaniem obopólnej miłości, a nie przyjemnościową instrumentalizacją drugiej osoby.

Podobny punkt widzenia dzielił prof. Gajewski, który przedstawiał koncepcję małżeństwa, jako przymierza, w perspektywie różnych kultur. Zwracał też uwagę na różnice psychiczne między kobietą, a mężczyzną – przedstawiając trzy poziomy relacji: popęd seksualny, sfera uczuciowa i wzajemność. Kościół przez ostatnie 50 lat – zwrócił uwagę prof. Gajewski – zrobił duży postęp w dziedzinie sakramentalności małżeństwa. Konstytucja duszpasterska „Gaudium et Spes” (Cześć 2, rozdz. 1, §48) mówi o małżeństwie, jako „głębokiej wspólnocie życia i miłości, ustanowionej przez Boga i unormowanej jego prawami”. Ta świętość małżeńska, jest zbudowana, na wyznaniu godności natury ludzkiej. W części 1, rozdz. 1, §12 czytamy: „Lecz Bóg nie stworzył człowieka samotnym: gdyż od początku „mężczyzną i niewiastą stworzył ich” (Rdz 1,27), a zespolenie ich, stanowi pierwszą formę wspólnoty osób. Człowiek, bowiem z głębi swej natury, jest istotą społeczną, toteż bez stosunków z innymi ludźmi, nie może ani żyć, ani rozwinąć swoich uzdolnień.”

Wykładowca wprowadził nas również w wyniki badań prof. Bronisława Malinowskiego (z przełomu XIX i XX w.) na temat funkcjonowania rodziny w wielkich kulturach cywilizacyjnych, jak Starożytne Indie, Chiny, Ludy Półksiężyca, Basen Morza Śródziemnomorskiego, czy u plemion afro-amerykańskich, uważanych za kolebkę ludzkości. Pomimo różnorodności kultur, które odbiegały od siebie geograficznie i językowo, Malinowski zauważył ich cechy wspólne. Pierwszą jest rola rodziny, jako trwałego elementu społeczeństwa. Trwałość rodziny zabezpieczała ważne wartości. Pierwszą z nich jest ognisko domowe. Druga mówi o podmiotowości członka rodziny, który bez niej, nie miał żadnych praw w społeczeństwie. Następną wartością rodziny jest płodność. Kobieta, jako żona i matka, miała wysoki status społeczny (a jej niepłodność, była odbierana, jako przekleństwo). Rodzina, była też miejscem, gdzie istniało poczucie sacrum, gdzie urzeczywistniało się poczucie wieczności. Ostatnią cechą wspólną

prof. Wiesław Gajewski

dla wszystkich wymienionych kultur była solenna forma małżeństwa. Istniały trzy formy zaślubin: transakcyjna, kontraktowa i przymierza. Fakt, że nie wszyscy mieli prawo do zawarcia małżeństwa (np. niewolnicy) podkreśla rolę prawną i ekonomiczną, jaką rodzina odgrywała w społeczeństwie. Rzymianie wprowadzają do małżeństwa, pojęcie kontraktu, opartego na prawie naturalnym, a nie na sakralności.

Do zawarcia małżeństwa potrzeba zgody obopólnej. Jesteśmy, podkreślał Gajewski, spadkobiercami schematów kulturowych i kiedy rozpowszechnia się chrześcijaństwo, Kościół wprowadza swoje spojrzenie na małżeństwo. Chrześcijaństwo nie obala prawa rzymskiego, ale wprowadza jego modyfikacje – np. zakaz związku pod przymusem. Kościół propagował ideę rodziny, jako czegoś świętego. Potwierdzeniem rodziny, jako Kościoła domowego, jest scena ewangeliczna w Kanie galilejskiej, gdzie Chrystus, uczestniczy wraz ze swoją Matką w uczcie weselnej. Św. Augustyn w V w. wprowadza do teologii chrześcijańskiej pojęcie sakramentu małżeństwa. Sakrament jest widzialnym znakiem niewidzialnej łaski. Dzięki temu sformowaniu, małżeństwo jest rzeczą świętą, która zmienia „grzeszną” pożydlwość w dobro – potomstwo. Potomstwo jest istotą małżeństwa. Podsumowując, w wieku XI-XII małżeństwo jest znakiem miłości Chrystusa do Kościoła, ale nie jest jeszcze łaską, a ochroną przed utratą łaski. W XVI w. Sobór Trydencki utwierdza małżeństwo jako sakrament, który oznacza i udziela łaski, i ta doktryna należy do depozytu wiary Kościoła.

Prof. Gajewski przedstawiał nam historię rozwoju doktryny sakramentalności małżeństwa w aspekcie pedagogicznym, kończąc wykład zagadnieniem relacji między pragnieniami małżonków, a rzeczywistością małżeńską. Teologia jest ważna, ale liczy się „tu i teraz”. Jak żyjemy w naszym małżeństwie? Mamy pragnienia, do których często nie dorastamy, ale ważnym jest, aby pracować nad sobą, aby być kochanym, takim jakim się jest. Przymierze między dwójkiem ludzi to dar siebie – pod warunkiem wzajemności. Pełnia miłości może tylko być w Jezusie, bo On może złaczyć to, co jest dalekie od siebie, kobietę i mężczyznę. Jest to wielka tajemnica wspólnego życia, która jest walką duchową ciągłego budowania miłości. Nie chodzi tu o teorie, ale o poszczególne przypadki, ponieważ sakrament małżeństwa, wypełnia się między konkretną parą małżonków. Tym pięknym akcentem, na temat tajemnicy małżeństwa, zakończyła się pierwsza część drugiego zjazdu „Kursu Poradnictwa Rodzinnego”. Czekamy na ciąg dalszy! □

Elwira Komorowska – uczestniczka kursu

Recenzja z wystawy o Polsce

W dniach 8-15 października nasz związek *Polonia Sud* zorganizował w St Jory (mięjscość koło Tuluzy) wystawę o Polsce. Celem jej było przybliżenie naszego kraju francuskiej publiczności.

Mieszkam we Francji od 1989 r. i muszę z przykrością stwierdzić, że „tubylcy” bardzo słabo znają nasz kraj. Nawet fakt wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, w maju 2004 r., niewiele to zmienił. Polski nie widać w agencjach turystycznych, młodzież francuska nie uczy się o niej w szkole. Najwyżej organizuje się jednodniowe wycieczki do Oświęcimia, do niemieckiego, hitlerowskiego obozu zagłady Auschwitz z okresu II wojny światowej bez innej propozycji, mimo że Kraków, jedno z najpiękniejszych miast Europy, jest oddalony tylko o 50 km. Trzeba również zaznaczyć, że i francuscy dziennikarze mówiąc o Polsce, postępują się utartymi frazesami, nie przystającymi do sytuacji aktualnej.

Stąd właśnie zrodził się pomysł wystawy o Polsce.

Ekspozycja składała się z kilku działów tematycznych: pierwszy, rozpoczynający wystawę, prezentował podstawowe atrybuty naszego państwa – godło, flagę, infor-

macje o języku, stolicy, granicach Polski. Następne stoiska przedstawiały geografę naszego kraju, mówiły o turystyce, tradycjach i kulturze, o kuchni, prezentowały przekrój historyczny – od początków naszej państwowości do czasów dzisiejszych, a także wielkie postacie, ludzi, którzy rozstawili imię Polski w świecie. Każdy dział był ilustrowany i udokumentowany – dzięki dużej ilości tekstów, albumów, książek, zdjęć, map i obiektów dekoracyjnych. Udało nam się również stworzyć kącik polskiego malarstwa, a także przedstawić miejsca w Polsce, które należą do światowego dziedzictwa UNESCO.

Zwiedzanie wystawy odbywało się przy akompaniamencie polskiej muzyki: tradycyjnej i współczesnej. Dodatkowo, dla ludzi szczególnie zainteresowanych, przygotowaliśmy kilkunastominutowe filmy prezentujące nasz kraj oraz liczne trasy jego zwiedzania.

Odwiedzający wystawę byli bardzo zadowoleni z jej obejrzenia, a niektórzy

nawet zaskoczeni tak dużą ilością zgromadzonego materiału i licznych dokumentów. Wielu Francuzów wyraziło chęć odwiedzenia naszego kraju, co oznacza, że Polska im się spodobała, a to właśnie było celem ekspozycji. Wrażenia osób zwiedzających mamy zachowane w „Złotej Księdze” Wykonaliśmy również wiele zdjęć, które utrzymały ten szczególny tydzień.

Można jedynie żałować, że wystawa trwała tylko tydzień i że nie zobaczyło jej więcej osób. Złożyły się na to dwa powody: brak dostatecznej informacji o wystawie (mała ilość rozdanych afiszy), a także spore odległości dzielące St Jory i Tuluzę (wielu zwiedzających przyjechało właśnie z Tuluzy).

Chcielibyśmy wystawę naszą zorganizować ponownie gdzieś indziej, bliżej naszej metropolii lub w samej Tuluzie. Tyle że koszty wynajmu sal są ogromne co blokuje naszą inicjatywę. Żałujemy też, że nie posiadamy tu „Polskiego Domu”, gdzie wystawa mogłaby znaleźć swoje stałe miejsce i godnie prezentować nasz piękny Kraj. Nie tracimy jednak nadziei i gdy tylko uda nam się znaleźć odpowiednią salę ponownie zorganizujemy polską wystawę. □

Danuta Szuberla

Członek związku „Polonia Sud”

2 - 13 kwietnia 2018

Pielgrzymka do Ziemi Świętej

Polska Mięja Katolicka we Francji zaprasza Rodaków na Pielgrzymkę do Czczyzny Pana Jezusa.

Czasem optymalnym jest kwiecień 2018. Wylot izraelskimi liniami EL z lotniska Roissy, w poniedziałek wielkanocny – 2 kwietnia 2018 r. o g. 14.45, powrót w piątek 13 kwietnia o g. 18.25.

Program Pielgrzymki przewiduje nawiedzenie miejsc świętych Starego i Nowego Testamentu, zwłaszcza związanych z życiem i działalnością Pana Jezusa, Matki Bożej i Apostołów:

Jerozolima, Betlejem, Nazaret, Kafarnaum, Góra Tabor, Kana Galilejska, Jezioro Galilejskie, Morze Martwe (z kąpielą), Ein Karem, Góra Błogostawieństw, Qumran.

Koszt Pielgrzymki wynosi

1350 € (w tym: przeloty, hotele, transfery, wstęp, trzy posiłki dzień-nie i ubezpieczenie.

Wiele osób pytało o możliwość wyjazdu wtedy do Jordanii, by zwiedzić jedyny na świecie zabytek „Petra” i „Górę Nebo”, gdzie Mojżesz zakończył swoje życie. Nie jest to wykluczone, ale warunkiem jest zebranie przynajmniej 40 osób. Wtedy bowiem koszty Pielgrzymki z wyjazdem do Jordanii mogą zmieścić się w kwocie 1650 €, należy bowiem uwzględnić: wizy jordańskiej (75\$), wstęp do Petry (80\$) oraz nocleg w Jordanii z posiłkami i transfery.

Zgłoszenie udziału w Pielgrzymce proszę przestać listownie na adres: Ks. Krystian Gawron, 11, rue Jules Guesde 92130 Issy-les-Moulineaux. Zgłoszenie można przestać także e-mailem na adres: sem-pol.paris@gmail.com. Przy zgłoszeniu należy: 1. – zata-

czyć fotokopię paszportu, 2. – przestać czek 500 € wpisowego, 3. – podać adres: pocztowy, telefoniczny i e-mail. Czek należy wypisać na: „Aumônerie Polonaise” z dopiskiem na odwrocie: „Pielgrzymka do Ziemi Świętej”. Proszę zaznaczyć osobistą opcję: A. – „Ziemia Święta” bądź B. – „+ Jordania”.

Zgłoszenia na Pielgrzymkę do niedzieli 21- stycznia 2018.

Wtedy zdecydujemy czy wybrać opcję A. czy opcję B.

Pielgrzymkę prowadzi

ks. dr Krystian Gawron, wicerektor PMK.

Koncert pieśni w «Millenium»

W ramach obchodów 50 – lecia konsekracji kościoła «Millenium» w Lens, Stowarzyszenie św. Barbary zorganizowało 19 listopada w niedzielne popołudnie o godz. 15.00 koncert pieśni chóralnej.

Po serdecznym powitaniu wszystkich uczestników przez pana Gérarda Garçona, prezesa Stowarzyszenia św. Barbary, pierwszy wystąpił, działający przy tutejszej parafii chór Lenna Cantans, pro-

wadzony przez pana Romana Nawojkiego. W drugiej kolejności zaprezentował się, znany w regionie Północnej Francji chór Górników z Douai. Obecnie kieruje nim pani Hannah Reksi Sata rodem z Albanii.

Oprócz pieśni religijnych, w repertuarze obu chórów znalazły się utwory patriotyczne jak i klasyczne, wykonywane w językach: polskim, francuskim a nawet włoskim.

Stuchając chórów, przenieśliśmy się w różne czasy i epoki. Radość i zadowolenie malujące się na twarzach uczestników spotkania były największą nagrodą dla wykonawców. „Dziękujemy Wam! Bóg zapłać!”

Uczestnik

Jasełka i Gwiazdka szkola w Argenteuil

Szkoła Polska im. Marii Curie- Skłodowskiej w Argenteuil
oraz Rada Parafialna przy kościele Świętej Bernadetty

SERDECZNIE ZAPRASZAJĄ NA JASEŁKA I GWIAZDKĘ SZKOLNĄ
14 stycznia 2018 roku o godz. 15. do sali Jean Vilar
9, Bd. Héloïse, 95100 Argenteuil

W programie:

- jasełka w wykonaniu dzieci z grup katechetycznych
- tańce folklorystyczne w wykonaniu dziecięcej grupy „Motylki”
- przedstawienie gwiazdkowe w wykonaniu dzieci ze szkoły polskiej
- występ zespołu „WICI”
- loteria

Święty Mikołaj obdaruje wszystkie dzieci słodyczkami, a w barze będzie można nabyć polskie ciasta, pączki i napoje.

Zapraszamy! www.poloniam-argenteuil.com

PRZEWOZY ZAGRANICZNE

Polska-Niemcy-Belgia-Francja

Damian

+33 652 821 547

Kazimierz

+48 500 640 988

Wyjazdy co tydzień (z Jasła)

Odbieramy i dostarczamy paczki na terenie woj. Podkarpackiego, Małopolskiego, Śląskiego, Opolskiego i Dolnośląskiego

DÉMÉNAGEMENT - TRANSPORT - AUTOLAWETA
PRZEPROWADZKI, - WYWÓZ GRUZU

Teł. 06 30 40 49 49

Bilety autokarowe i samolotowe

Janosik SINDBAD

Paryż: 252, rue Rivoli - 2, rue Mondovi
tel. 01 44 69 30 80, 01 40 20 00 80.

Wyjazdy 7 razy w tygodniu.

Z Paryża (12⁴⁵), Reims (14⁴⁵), Metz (17⁰⁰)

do: Polski Południowej i Centralnej;

16⁰⁰ - z Paryża do innych miejscowości, w sumie 145 miast.

Czynne 7 dni w tygodniu - przesyłki i paczki do Polski

Centrum Stomatologiczne Dentylis Boulogne

DENTYLIS
www.dentylis.fr

76 av. Edouard Vaillant
92100 Boulogne Billancourt
Linia metra nr 9,
stacja: Marcel Sembat
(wyjście: rue Rieux)

Akceptujemy CMU. AME.
Stawki wg cennika Sécurité Sociale,
Stosujemy zasadę Tiers payant
(karta vitale).

Współpracujemy z większością mutuelles.
Konsultacje: od Pn - do Pt, 9.00 - 19.30

☎ 01.41.13.45.05
✉ boulogne@dentylis.fr

Mówimy po polsku

DENTYSTKA POLSKA
DLA DZIECI i DOROSŁYCH
Dr Mariola Tuliszkiewicz

01 42 33 30 58; 06 43 98 83 66

45, rue du Caire - 75002 Paris

Akceptuję CMU AME

- NAPRAWA KOMPUTERÓW, INSTALOWANIE
PROGRAMÓW, WYMIANA PODZESPOŁÓW.

T. 06 98 42 59 75

Dr Danuta Baranowicz-Schouker
chirurgien- dentiste

33, rue Poissonnière - 75002 Paris, M° Bonne Nouvelle

tél. 01 42 33 60 31; 06 20 25 08 15

- CMU dzieci i dorośli; (mówimy po polsku)

TRANSPORT:

- wywóz gruzu, - dowóz materiałów, - przeprowadzki.

Teł. 06 98 58 86 36

PSYCHOLOG-TERAPEUTA: TEL. 01 45 88 58 60

udziela pomocy w przypadku:

problemów życiowych, depresji, ciężkich chorób, żałoby...

Poradnictwo legalne

Masz problem z piciem?

Może Anonimowi Alkoholicy pomogą!

Wykaz mitingów AA w Paryżu:

Niedziele godz. 17.00:

3, rue Rampal (kod: 9172), 75019 Paris, M° Belleville/;

Wtorki godz. 19.30:

18, rue Claude Lorrain; 75016 Paris, M° Exelmans/;

Środy godz. 19.30:

20, rue Legendre (2 piętro), 75017 Paris, M° Villiers/;

POLVOD

TYLKO POLSKIE FILMY

Legalnie i bezpłatnie na www.polvod.pl

GŁOS
KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE

UWAGA! Drobne ogłoszenia w G.K.: 1 €/słowo; przy powtórzeniach - od trzeciego razu - 0,7 €/słowo; ogłoszenia ekspresowe - we Wkładce G.K.: 6 € („szukam pracy” - 4 €); przy powtórzeniach - 50% ceny; - „ustugi” - do 10 słów: - 8 € (powtórzenia 5 €), do 20 słów - 12 € (powtórzenia 8 €). Ogłoszenia umieszczamy dodatkowo na stronie internetowej G.K. (www.glos-katolicki.eu) - dopłata wynosi -1 € na tydzień („ustugi” - 2 €)! Reklamy (ceny w zależności od ilości powtórzeń i wielkości) - inf. i cennik w redakcji GK - 263 bis, rue Saint Honoré, 75001 Paris - II piętro: w godz. 9-12h30 i 15-18, od poniedziałku do piątku; tel. 01 55 35 32 28(31); 01 42 96 23 29; fax 01 55 35 32 29; e-mail: vkat@club-internet.fr

sprzedam!

B. tanio oddam w dobre ręce Forda Escorta (1995) – w b. dobrym stanie, 130 tys. km. **T. 06 12 82 02 09**

13231990

Niedroga francusko-polska firma pogrzebowa

POMPES FUNEBRES POLONIA ASSISTANCE INTERNATIONALE
przewożenie ciała do Polski • pogrzeby na terenie całej Francji 24/24
Koszty trumny (lub urny) i transport do Polski od 2200 € TTC

Tel. **02 31 85 23 66** – mówimy po polsku
(tłumaczenie i załatwianie formalności w urzędach)
Tel. **02 31 78 25 93** – mówimy po francusku
Fax **02 31 34 98 93** | e-mail: josefa.bazincourt@gmx.fr

1209058

Wszelaka pomoc prawna w administracji francuskiej.

Edyta - T. 06 22 72 26 68;
e-mail: edyta-anne@hotmail.fr

1294485

Jeśli uważasz, że masz problem z alkoholem,
alkohol kieruje Twoim życiem

Przyjdź na spotkanie Anonimowych Alkoholików

Anonimowi Alkoholicy są wspólnotą mężczyzn i kobiet, na życie których wpływa picie alkoholu. Anonimowi Alkoholicy dzielą się nawzajem doświadczeniem, siłą i nadzieją, aby wspólnie rozwiązać swój problem – **alkohol**.

**Spotkania AA odbywają się w każdy wtorek
w godzinach od 19³⁰ do 21³⁰**

przy kościele św. Genowefy (18, rue Claude Lorrain, 75016 Paris – metro Exalmans)

Anonimowość jest podstawową zasadą Anonimowych Alkoholików

Grupy rodzinne Al-Anon
Nadzieja dla krewnych i przyjaciół alkoholików

Al-Anon jest wspólnotą kobiet i mężczyzn, na życie których wpływa picie alkoholu członka rodziny lub bliskiej osoby. Krewni oraz przyjaciele mogą wiele uczynić, aby pomóc zarówno sobie jak i osobie mającej problem z alkoholem.
Spotkania odbywają się w każdy wtorek o godzinie 20
(w salce obok kościoła polskiego NMP w Paryżu – metro: Concorde)

Grupa Alateen spotyka się w drugi i ostatni wtorek każdego miesiąca o **godz. 20**

Anonimowość jest podstawową zasadą Al-Anon. Czekamy na Ciebie!

T. 06 67 30 89 95; 06 28 74 23 63

DOMY POLSKIEJ MISJI KATOLICKIEJ WE FRANCJI **BOŻE NARODZENIE W DOMACH POLSKIEJ MISJI KATOLICKIEJ**

Jak każdego roku Domy PMK we Francji serdecznie zapraszają pod swój dach, aby spędzić tu Święta Bożego Narodzenia, według naszych, polskich tradycji. Będzie Wigilia z opłatkiem, Pasterka z kolędowaniem, tradycyjne potrawy i rodzinna atmosfera.
W dzień Bożego Narodzenia zapraszamy na uroczystą Mszę św. i świąteczny obiad.

Bliższe informacje i zapisy:

La Ferté sous Jouarre: pmk.laferte@free.fr – tel: 01 60 22 03 76

Lourdes: pmk-lourdes@club-internet.fr – tel: 05 62 42 08 75

Dinard: la.villa.vistule@gmail.com – tel: 02 99 46 71 71.

GŁOS
KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE

Tygodnik polski za granicą
(*Hebdomadaire de l'emigration polonaise*)

N° 45 (2705): 24-31.12.2017

Commission paritaire N°: 0520 G 86630;

ISSN: 1279-953X

Cena (Prix au n°): 1,55 €

Wydawca (*Editeur*): Polska Misja Katolicka we Francji (*La Mission Catholique Polonaise en France*)
Adres (*Adresse*): 263 bis, rue Saint-Honoré, 75001 Paris. Tél.: 01 55 35 32 28; 01 55 35 32 31, 01 42 96 23 29.
E-mail: vkate@club-internet.fr, vkate@sfr.fr | www.glos-katolicki.eu
CCP 12 777 08 U Paris; CCP 19 180 05 U Paris.

Dyrektor Publikacji (*Directeur de la Publication*): Ks. Bogdan Brzyś – Recteur MCP.

Redaktor (*Rédacteur*): Paweł Osikowski; Zespół (*Rédaction*): ks. Tomasz Sokół.

Druk (*Imprimerie*): INDICA – 2, rue du 19 mars 1962 – 28630 Le Coudray; tel. 02 37 88 18 81.

Abonnement (*Abonement*): 1 rok (1 an) – 56,60 €; pół roku (6 mois): 30,30 €.

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych, zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów i nie odpowiada za treść ogłoszeń.

Numer złożony do druku (*soumis à l'impression*): 13.12.2017

Inf. o prenumeracie na str. 3

UBEZPIECZENIA PO POLSKU

Grażyna Lubicz Fernandes

SwissLife tel. 01 39 64 38 36; 06 73 47 94 20 • fax: 01 34 17 43 51 e-mail: grazyna.fernandes.ag@swisslife.fr

BP 27 - 14, Résidence du Lac – 95880 Enghien Les Bains (północne przedmieście Paryża).

KOMPLETNA OBSŁUGA KLIENTA PO POLSKU

Numer pośrednika ubezpieczeń: 07 007 704, w rejestrze ORIAS – www.orias.fr; Instancja kontroli ACP

TVP
POLONIA

PROGRAM TV

25 grudnia 2017 – 7 stycznia 2018

PONIEDZIAŁEK 25 GRUDNIA

7⁰⁵ Wśród nocy dnieje 8¹⁰ Magiczne drzewo – film 9⁴⁵ Baw się słowami 10⁰⁰ Koncert 11⁰⁰ Rozrywka 12⁰⁰ Urbi et Orbi 12⁴⁵ Barwy szczęścia – serial 13²⁰ Dziewczyny ze Lwowa – serial 14¹⁵ Płyn Kolędo! 15¹⁰ Trędowata – melodramat 16⁴⁵ Kolędy Śląska 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Koncert kolęd 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19³⁰ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ O mnie się nie martw – serial 21⁴⁵ Pan Wołodyjowski – film 23⁰⁵ Wigilijna Tytka 0¹⁰ Kolęda wigilijna – film 1²⁰ Baw się słowami 1³⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

WTOREK 26 GRUDNIA

6²⁰ Księga obyczaju 6⁴⁰ Wolny Ekran – magazyn 7⁰⁰ Wigilijna Tytka 8⁰⁰ Dla dzieci 8²⁵ Nieznana opowieść wigilijna – film 9³⁰ Kulturalni PL – magazyn 10³⁰ Kolędy na szlaku Kolberga 11³⁰ Pan Wołodyjowski – film 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ 1920 Wojna i miłość – serial 14²⁰ Płyn Kolędo! 15¹⁰ Widowisko 15⁴⁵ Teatr 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Koncert kolęd 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19³⁰ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Ojciec Mateusz – serial 21¹⁵ Pan Wołodyjowski – film 23⁰⁵ Wigi-

lijna Tytka 0¹⁰ Teatr 1⁵⁰ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

ŚRODA 27 GRUDNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Felieton 11¹⁰ Pan Wołodyjowski – film 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ O mnie się nie martw – serial 14²⁰ Wigilijna Tytka 15²⁵ Wawel w nowej Polsce 15⁴⁵ Wiadomości 15⁵⁵ Komisarjat – serial 16²⁵ Astronarium 16⁵⁵ Program muzyczny 17²⁰ Felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Studio Raban 18²⁵ Studio Wschód 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Wilno-

TRWAM PROGRAM

25 – 31 grudnia 2017

PONIEDZIAŁEK 25 GRUDNIA

8⁰⁰ Film 9²⁵ Słowo Życia 9³⁰ Msza Św. 10³⁰ Życzenia na BN 10³⁵ Koncert kolęd 11³⁵ Życzenia na BN 12⁰⁰ Orędzie na BN 12³⁰ Film 13⁵⁵ Życzenia na BN 14⁰⁰ Widowisko 16⁰⁰ Życzenia na BN 16¹⁰ Koncert życzeń 17⁰⁰ Życzenia na BN 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18¹⁵ Życzenia na BN 18²⁰ Kolędy 19²⁰ Życzenia na BN 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Życzenia na BN 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Koncert

WTOREK 26 GRUDNIA

7⁴⁵ Film 9²⁵ Słowo Życia 9³⁰ Msza Św. 10³⁰ Życzenia na BN 10³⁵ Dok. 11⁵⁰ Życzenia na BN 12⁰⁰ Anioł Pański 12²⁰ Koncert kolęd 13³⁵ Reportaż 14⁰⁰ Koncert kolęd 14³⁰ Wywiad 15³⁰ Dok. 16¹⁰ Koncert życzeń 17⁰⁰ Życzenia na BN 17¹⁰ Rozrywka 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedok. 19²⁵ Św. na każdy dzień 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Życzenia na BN 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Film

ŚRODA 27 GRUDNIA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Koncert 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Dla dzieci 9⁰⁰ Świąteczne kolędowanie 9⁴⁰ Koncert 10⁰⁰ Audiencja Generalna 11⁰⁰ Dok. 11¹⁵ Reportaż 11⁴⁰ Rozrywka 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Dok. 13¹⁰ Świąteczne kolędowanie 13⁵⁰ Film 15²⁵ Dok. 15⁵⁰ Ma się rozumieć 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Na zdrowie 16³⁰ Rozrywka 16⁵⁰ Film

17⁰⁰ Reportaż 18⁰⁰ Koncert 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

CZWARTEK 28 GRUDNIA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski pkt. widzenia 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Reportaż 9⁰⁰ Na zdrowie 9²⁵ Reportaż 9⁵⁰ Dok. 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Dok. 11²⁵ Felieton 11³⁵ Dla dzieci 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Reportaż 13²⁰ Dok. 13⁴⁰ Reportaż 14⁰⁵ Film 15⁵⁰ Ma się rozumieć 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Rozrywka 16³⁵ Przegląd Źródła 16⁴⁰ Dok. 16⁵⁵ Przegląd Niedzieli 17⁰⁰ Reportaż 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedok. 19²⁵ Św. na każdy dzień 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

PIĄTEK 29 GRUDNIA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski pkt. widzenia 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Dla dzieci 9¹⁰ Rozrywka 9³⁵ Św. na każdy dzień 9⁴⁵ Duc in altum 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Rozmowy niedok. 11²⁵ Felieton 11³⁵ Dok. 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Koncert 13¹⁰ Św. na każdy dzień 13¹⁵ Dok. 14⁰⁰ Dok. 14⁴⁵ Dok. 14⁵⁵ Słowo Życia 15⁰⁰ Koronka 15²⁰ Mocni w wierze 15⁵⁰ Ma się rozumieć 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ 7 sakrament 16³⁵ Dok. 17⁰⁰ Reportaż 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Westerplatte Młodych 18⁵⁵ Przegląd Niedzieli 19⁰⁰ Warto zauwa-

żyć 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

SOBOTA 30 GRUDNIA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Westerplatte Młodych 8⁵⁵ Słowo Życia 9⁰⁰ Dok. 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Felieton 10³⁰ Św. na każdy dzień 10³⁵ Polski pkt. widzenia 11⁰⁰ Dla dzieci 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Warto zauważyć 12⁵⁰ Reportaż 13²⁰ 7 sakrament 13⁴⁵ Felieton 13⁵⁵ Św. na każdy dzień 14⁰⁰ Film 14⁴⁰ Dok. 15³⁰ Wierzę w Boga 15⁴⁵ Głos z Brukseli 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Dok. 17⁰⁰ Z PE 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedok. 19²⁵ Przegląd Niedzieli 19³⁰ Katecheza 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

NIEDZIELA 31 GRUDNIA

8⁰⁵ Polski pkt. widzenia 8²⁵ Św. na każdy dzień 8³⁰ Z PE 9⁰⁰ Felieton 9¹⁰ Dla dzieci 9¹⁵ Katecheza 9³⁰ Msza Św. 10³⁵ Przegląd Niedzieli 10⁴⁰ Dok. 11³⁰ Reportaż 12⁰⁰ Anioł Pański 12²⁰ Wieś to też Polska 13³⁰ Papież Polak do Rodaków 14¹⁰ Koncert 14⁵⁵ Św. na każdy dzień 15⁰⁰ Dok. 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Koncert życzeń 17⁰⁰ Nieszpory Watykan 18³⁰ Święta Noc 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Procesja dziejów. □

teka 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Głęboka woda – serial 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia – magazyn 23¹⁰ Świątynia – film 0¹⁵ Studio Wschód 0⁴⁵ Komisariat – serial 1¹⁵ Program muzyczny 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

CZWARTEK 28 GRUDNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Felieton 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii 11⁴⁵ Halo Polonia 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ M jak miłość – serial 14²⁰ Głęboka woda – serial 15¹⁰ Pod Tatrami 15²⁵ Wilnoteka 15⁴⁵ Wiadomości 15⁵⁵ Komisariat – serial 16²⁵ Jak to działa 16⁵⁵ Las Story 17²⁰ Felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Było nie minęło 18²⁵ Racja stanu 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Magazyn z Ameryki 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Komisarz Alex – serial 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia 23¹⁰ Reportaż 23⁴⁰ Warto rozmawiać 0⁴⁵ Komisariat – serial 1¹⁵ Las Story 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

PIĄTEK 29 GRUDNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Felieton 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii 11⁴⁵ Halo Polonia 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Na sygnale – serial 13²⁵ Dziewczyny do wzięcia – film 14²⁰ Komisarz Alex – serial 15¹⁵ Warto rozmawiać 16²⁰ Wiadomości 16⁴⁵ Baw się słowami 16⁵⁵ Domisie 17²⁰ Felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Vistuliada 18²⁵ Baltic Sea 18⁵⁵ Na sygnale – serial 19²⁵ Wolny Ekran 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Na dobre i na złe – serial 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia 23¹⁵ Koncert 0³⁰ Rozrywka 0⁵⁰ Magazyn z Ameryki 1¹⁵ Domisie 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

SOBOTA 30 GRUDNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 10⁵⁵ Polonia 24 11¹⁵ Rozmowa Polonii 11³⁰ Halo Polonia 12²⁰ Ojciec Mateusz – serial 13¹⁵ Na dobre i na złe – serial 14¹⁵ To był rock! 15⁰⁰ Okrasa łamie przepisy 15³⁰ W naszym domu mówimy po polsku 16⁰⁰ Kulturalni PL 17⁰⁰ Słownik polsko@polski 17⁴⁰ Teleexpress 17⁵⁵ M jak miłość – serial 18⁵⁰ Rozrywka 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ 1920 Wojna i miłość – serial 21³⁵ Dwa księżycy – film 23⁵⁵ Rozrywka 0¹⁵ Słownik polsko@polski 0⁵⁰ M jak miłość – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

NIEDZIELA 31 GRUDNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11³⁵ Magazyn z Wysp 11⁵⁵ Między ziemią a niebem 12⁰⁰ Anioł Pański 12¹⁵ Między ziemią a niebem 12⁴⁵ Turystyczna Jazda 13⁰⁰ Msza Św. – kościół św. Wawrzyńca Wrocław 14³⁰ Dom – serial 15⁵⁵ Racja

stanu 16³⁰ Rodzinka.pl(2) – serial 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Rozrywka 19⁰⁰ Oczy w oczy 19⁴⁰ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Dziewczyny ze Lwowa – serial 21⁴⁰ Film 23⁴⁵ Sylwester marzeń z Dwójką 2⁰⁵ Dobranocka 2²⁰ Wiadomości

PONIEDZIAŁEK 1 STYCZNIA 2018

8³⁵ Teleranek 9⁰⁵ Ziarno 9³⁵ Baw się słowami(2) 10⁰⁵ Szatan z siódmej klasy – film 12⁰⁰ Anioł Pański 12²⁰ Kulturalni PL 13²⁰ Barwy szczęścia – serial 13⁵⁵ Dziewczyny ze Lwowa – serial 14⁵⁰ Oczy w oczy 15³⁰ Rozrywka 16²⁵ Koniec świata u Nowaków – teatr 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Rozrywka 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Baw się słowami 19⁴⁰ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ O mnie się nie martw – serial 21⁴⁵ Złoty środek – komedia 23³⁵ Program rozrywkowy 1²⁰ Baw się słowami(2) 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

WTOREK 2 STYCZNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Historia żywa 11³⁵ Sylwester z Dwójką 12²⁵ Felieton 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ Ranczo – serial 14²⁰ Oczy w oczy 14⁵⁰ 1200 Muzeów 15²⁰ Smaki polskie 15³⁰ Eska Music Awards 2016 15⁴⁰ Brawo polski! 15⁵⁵ Sonda z 16³⁰ Galeria – serial 16⁵⁵ Supetkowe ABC 17²⁰ Felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Kulturalni PL 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Nad Niemnem 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁵⁰ O mnie się nie martw – serial 21⁵⁰ Polonia 24 22¹⁰ Halo Polonia 23¹⁵ Nie tylko Gustlik – dokument 0¹⁰ Tańczący z naturą – dokument 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁵ Supetkowe ABC 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

ŚRODA 3 STYCZNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Krótka historia 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii 11⁴⁵ Halo Polonia 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ O mnie się nie martw – serial 14²⁰ Dokument 15²⁰ Portrety niepodległości – felieton 15²⁵ Wawel w nowej Polsce 15⁴⁵ Wiadomości 15⁵⁵ Komisariat – serial 16²⁵ Astronarium 16⁵⁵ Program muzyczny 17²⁰ Felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Studio Raban 18²⁵ Studio Wschód 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Wilnoteka 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Głęboka woda – serial 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia 23¹⁰ Dokument 0¹⁵ Studio Wschód 0⁴⁵ Komisariat – serial 1¹⁵ Program muzyczny 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

CZWARTEK 4 STYCZNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Felieton 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii

11⁴⁵ Halo Polonia 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ M jak miłość – serial 14²⁰ Głęboka woda – serial 15¹⁰ Pod Tatrami 15²⁵ Wilnoteka 15⁴⁵ Notacje 15⁵⁵ Komisariat – serial 16²⁵ Jak to działa 16⁵⁵ Las Story 17²⁰ Felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Było nie minęło 18²⁵ Racja stanu 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Komisarz Alex – serial 21³⁵ Portrety niepodległości 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia 23⁰⁵ Magazyn śledczy Anity Gargas 23⁴⁰ Warto rozmawiać 0⁴⁵ Komisariat – serial 1¹⁵ Las Story 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

PIĄTEK 5 STYCZNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Felieton 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii 11⁴⁵ Halo Polonia 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Na sygnale – serial 13²⁵ Porcelana w składzie słońca – film 14²⁰ Komisarz Alex – serial 15¹⁵ Warto rozmawiać 16²⁰ Wiadomości 16³⁵ Portrety niepodległości 16⁴⁵ Baw się słowami 16⁵⁵ Domisie 17²⁰ Felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Vistuliada 18²⁵ Zaolzie 18⁵⁵ Na sygnale – serial 19²⁵ Wolny Ekran 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Na dobre i na złe – serial 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia 23¹⁵ Program rozrywkowy(2) 0⁵⁰ Magazyn 1¹⁵ Domisie 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

SOBOTA 6 STYCZNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 10⁴⁵ Polonia 24 11⁰⁵ Halo Polonia 11¹⁵ Rozmowa Polonii 11⁵⁵ Orszak Trzech Króli 13⁴⁰ Ojciec Mateusz – serial 14³⁵ Na dobre i na złe – serial 15³⁰ Zakochaj się w Polsce 16⁰⁰ Kulturalni PL 17⁰⁰ Słownik polsko@polski 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ M jak miłość 18⁵⁰ Program rozrywkowy 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ 1920 Wojna i miłość – serial 21⁴⁰ Wielki test 23¹⁰ Program rozrywkowy 0¹⁵ Słownik polsko@polski 0⁵⁰ M jak miłość 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

NIEDZIELA 7 STYCZNIA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 9²⁵ Magazyn 9⁵⁰ Teleranek 10²⁰ Ziarno 10⁵⁰ Baw się słowami(2) 11²⁰ Słoneczna włócznia – serial 11⁵⁵ Między ziemią a niebem 12⁰⁰ Anioł Pański 12¹⁵ Między ziemią a niebem 13⁰⁰ Msza Św. 14²⁰ Turystyczna Jazda 14⁴⁰ Dom – serial 16³⁰ Rodzinka.pl(2) – serial 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ M jak miłość – serial 18⁵⁰ Oczy w oczy 19²⁵ Baw się słowami 19⁴⁰ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości – Sport – Pogoda 20⁴⁵ Dziewczyny ze Lwowa – serial 21⁴⁰ Wesele – film 23³⁰ Program rozrywkowy 24⁰⁰ Zakochaj się w Polsce 0³⁰ M jak miłość – serial 1²⁰ Baw się słowami(2) 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości. □

